

Tednik Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 19.

V Ljubljani, 12. velikega travna 1905.

XLV. leto.

»Učiteljski Tovariš« izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrť leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo »Učiteljskega Tovariša« v Idriji. Naročnino prejema Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{2}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Učiteljskim društvom. — Zakaj pri nas izjeme? — Naš denarni zavod. — Varčevanje mladine. — V ofenzivi. — Dopisi. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

Učiteljskim društvom.

1. »Deželno učiteljsko društvo« oziroma »Zveza okrajnih učiteljskih društev« deluj potom okrajnih učiteljskih društev s posebnimi, nalašč v ta namen izdanimi okrožnicami ter tudi ob času zborovanj in uradnih učiteljskih skupščin na to, da postane vsak učitelj in vsaka učiteljica član »Društva za zgradbo učiteljskega konvikta« ter plača v ta namen 2 K na leto.

2. Vsako okrajno učiteljsko društvo postani pokrovitelj »Društva za zgradbo učiteljskega konvikta« ter plačaj v ta namen takoj ali pa v obrokih v teku dveh let 200 K. Tem potom dobi lahko vsako okrajno učiteljsko društvo v zmislu § 12. dr. pravil svojega zastopnika v odboru »Dr. z. zgr. u. k.«

3. Vsako učiteljsko društvo priredi na leto vsaj en koncert (veselico) na korist konviktu.

4. Vsak učitelj in vsaka učiteljica podpiraj in pošiljaj dalje »kolekto poštinih znamk za učiteljski konvikt.«

5. Dež. učit. društvo (Zveza) vplivaj na posamezna okr. učit. društva, da sestavijo seznam učiteljskih dobrotnikov, oziroma prijateljev v dotičnem okraju ter pošljejo ta seznam z natančnimi naslovi in zadnjo pošto društvenemu blagajniku, nadučitelju Jakobu Dimniku v Ljubljani.

6. Učiteljstvo, službujoče v krajih, kjer so posojilnice (hranilnice), vplivaj na posamezne odbornike dotične posojilnice (hranilnice), da daruje le-ta vsako leto primerno vsoto za učiteljski konvikt.

7. Učiteljstvo agituj pri občinskih odbornikih, da bodo tudi posamezne občine prispevale svoj dar za konvikt.

8. Deželno učiteljsko društvo (Zveza) deluj na to, da se ustanovi v vsakem večjem mestu n. pr. v Mariboru, Celju, v Gorici, Trstu itd. »Gospodarski program« na korist učit. konviktu, in sicer v prvi vrsti za šolske zvezke ter za manufakturno in konfekcijsko blago. V ta namen se mora dotični izdelovalec šolskih zvezkov ter trgovec manufaktrnega, oziroma konfekcijskega blaga zavezati, da daruje od učiteljskega izkupička najmanj 5% za učiteljski konvikt. Nasprotno mora pa učiteljstvo podpirati edino le tvrdke »Gospodarskega programa«.

9. Deželno učiteljsko društvo (Zveza) izkušaj pridobiti posamezne okrajne šolske nadzornike na svojo stran, da le-ti s svojim vplivom podpirajo »Dr. z. zgr. u. k.«

10. Ob uradnih okrajnih učiteljskih skupščinah zbiraj blagajnik dotičnega okrajnega učit. društva ali pa od njega določena koleginja prostovoljnih darov za učiteljski konvikt.

11. Ob raznih prilikah naj se pridno razpečavajo knjižice »Krajcarske podružnice učit. konvikta«. Kupljene znamke z napisom »Učiteljski konvikt« se porabijo lahko za učiteljski kolek, za šaljivo pošto itd., če se na nasprotni strani gumirajo. Gospodične kolegince si pridobe pri tem delu lahko velikih zaslug za konvikt. Za knjižice »Kr. podr. učiteljskega konvikta« se je treba zglasiti pri društvenem tajniku, gospodu Juraju Režeku, učitelju v Ljubljani.

12. Deželno učiteljsko društvo (Zveza) se obrni na deželni zbor s posebno prošnjo za denarno podporo »Dr. z. zgr. učit. konvikta.«

Odbor »Društva za zgradbo uč. konvikta',

v Ljubljani, dne 7. maja 1905.

Predsednik:	I. podpredsednik:	II. podpredsednik:
Jakob Furlan, učitelj v Ljubljani.	Luka Jelenc, učitelj v Ljubljani.	Ignacij Križman, nadučitelj v Dornbergu na Goriškem.

Tajnik:	Blagajnik:
Juraj Režek, učitelj v Ljubljani.	Jakob Dimnik, nadučitelj v Ljubljani.

Odborniki:		
Engelbert Gangl, učitelj v Idriji.	Fran Gärtner, učitelj v Ljubljani.	Fran Scheschark, nadučitelj v Kočevju.
	Ignacij Šijanec, učitelj v Gornjem gradu na Štajerskem.	

Zakaj pri nas izjeme?

Šola in učiteljstvo je v istini »ein Mädchen für alles«. Naravnost gorostasno je, kar zahtevajo od šole. Vsaka novost, bodisi potem že pametna ali smešna, mora napraviti svoj poizkus v šoli. In teh je nebroj!

Poleg tega se je udomačila v gotovih krogih še ta fiksna ideja, da naj bo učiteljstvo in šolstvo sploh nekak nazorni eksperiment za širšo javnost. Vsak korak, vsako delo, ki ga napraviš v šoli, bodeta dostopna širšemu občinstvu, ker s tem se pridobi naklonjenost onega občinstva, ki pošilja svojo deco — ali je pa tudi ne pošilja — v šolo. Čemu so potem razni paragrafi, ki govore v prilog šoli in učiteljstvu, ne vemo!

Sicer smo že preživeli takozvano dobo vsakoletnih javnih preizkušenj, akoravno kroži v nekaterih krogih zopetno mnenje, o dobrotah kakih preizkušenj — vendar smo pa zašli v dobo raznih razstav, kjer se naj razkazujejo plodovi učiteljskega delovanja, ki se tiče šolstva.

Ako nas ne vara spomin, je bila lansko leto nekaka okrajna šolska razstava povodom okrajne učit. skupščine v Krškem. Letos bo baje nekaka razstava raznih risarij v Ljubljani, a tudi krški in litijski okraj — kakor čujemo — prirediteljsko skupno razstavo pri letošnji okraj. učiteljski skupščini; istotako obeta, posebno, jako poučljivo razstavo prihodnja, »ad calendas graecas« preložena — deželna učiteljska konferencija za Kranjsko i. t. d.*)

In na vseh teh razstavah bodo kazali sadove, bodisi duševnega ali telesnega produkta učiteljevega napora.

Vprašamo pa glasno: Je li treba vsega tega? Po našem prepričanju ne in zopet ne. Zakaj bi moral zopet ravnotu delati učitelj izjemo med drugimi stanovi?

Zakaj li ne razstavljajo tudi drugi stanovi svojih del? Kaj mislite, bi li ne mogel razstaviti tudi prvi uradnik, ki ga imamo pri tem ali onem uradu — plod svojega enoletnega dela? Po našem skromnem mnenju ravnotako. Kakor se pa uradnik — bodisi tega ali onega poklica — preklicano malo briga za ves svet, ko stopi iz svojega urada, tako bi se tudi učiteljstvo že moralo pospeti do tega stališča. Storimo v šoli strogo le to, kar nam predpisuje zakon, ostalo naj delajo oni, ki so za to plačani. Kakor hitro stopimo iz šolske sobe, bodimo ljudje kakor so drugi, ki se brigajo edino le zase in za svoje.

Ako pa hočejo višje oblasti, da delujemo tudi v prostem času za narodno prosveto, za povzdigo duševnega nivoja ljudstva, dobro, le plačajo naj nas, pa storimo to radevolje.

Ne motimo se pa menda preveč, ako trdimo, da so vse te razstave prirejene le v to, da se svetu pokaže, da je učiteljstvo popolnoma zadovoljno s svojo usodo, in da je le nekaj nemirnežev med njim, ki hujskajo učiteljstvo, zakaj drugače bi ne delalo takih stvari v svojem prostem času.

Pri tej priliki opozarjamo slovensko učiteljstvo tudi na to, da naj razstavi pri takih razstavah še natančne račune o svojih sijajnih dohodkih in stroških. Razstavi naj dalje natančni zaznam vseh onih dni, ko mora jesti le dvakrat na dan, oziroma ko mora tolči dannadan v obličah krompir in solato, ako hoče šolati svojo deco v mestu. To bi bili hvaležni razstavi predmeti, in uverjeni smo, da dobimo na vsaki svetovni razstavi prvo odlikovanje — grand prix.

△

*) Po § 12. min. ukaza z dne 8. maja 1872. leta, št. 3306.

Uredn.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca malega travna 1905 K 69.206-95.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Varčevanje mladine.

(Iz tržaške okolice.)

Pogostoma čujemo jadikovanje, da dandanes ne pozna mladina one lepe lastnosti, ki je baje dičila prednamce — varčenja. In res, človeku se stori milo, ko vidi mlade fantiče, stoprav šoli odrasle, kako malo smisla imajo ti, da bi si kaj prihranili za kritične trenutke. Osebito je mladina potrta v bližini mest sploh, a še posebej velja to za tržaško okolico. Ob praznikih, nedeljah, ponedeljkih in časih celo ob torkih se večkrat vsakih deset korakov sreča tolpo — še pod nosom mokrih dečkov — ki vsi razgreti zaradi čez mero užitih alkoholskih pijač in omamljeni od pušenja neizogibnih cigaret, razsajajo, vpijejo in čestokrat tudi v italijanskem jeziku prav robato preklinjajo. To traja toliko časa, da je zadnji trdo prisluženi novič iz žepa.

Kakšni družinski očetje bodo nekaj ti ljudje, si vsakdo lahko predstavlja. Ni čuda, da gre ljudstvo bolj in bolj v nič, dasiravno ina v bližini mesta lepe dohodke. Malone iz vseh vasi okolice hodi več moških delat v Trst. Eni so zidarji, drugi kamenoseki, zopet drugi navadni delavci pri raznih podjetjih itd. Dnine vseh teh so dandanes še precejšnje, in lahko bi primeroma prav dobro izhajali in to tembolj, ker tudi ženske služijo denar z razprodajanjem cvetic, mleka, razne povrtnine i. dr. Mnogo žensk v neposredni bližini mesta je pa peric. Vse to prinaša lepih dohodkov, a kaj vidimo — ljudstvo siromaši in gazi v dolgove bolj in bolj; le posamezni, ki pa ne pridejo v poštev, bogate in si polnijo žep. Taki, od ljudstvo obogateli, pa čestokrat ljudstvo prezirajo in gledajo nanj nekako od zgoraj dol. Takih domišljavih, častilakomnih — časih celo tujih — napihnjenec je povsod dovolj in se jih torej tudi tu dobi. Domače ljudstvo se pa takim v svoji preprostosti navadno globoko klanja in se šteje srečnim, če se ga dotakne senca takega bogatina.

Dogaja se tudi, da letajo za takimi, jim kimajo in kačijo tudi že osiveli možje, ki se sicer štejejo k omikancem in izobraženim slojem, a jim je kozarec rujnega vinca in dober griljaj nad vse. Tako sladkoginjenci si štejejo potem v čast, služiti kot tarča raznim neslanim dovtipom. Zaradi pijače in jedčade prodajajo nekateri večkrat svoje lastno prepričanje, ignorirajo svoje tovariše, zlasti ako se čutijo za las močnejše od teh. Če se pa oni sami čutijo pri raznih prilikah zapostavljene, se pa sami vsiljujejo v ospredje, ker mislijo, da s tem bolj imponirajo. —

Nekaterim že, a vsakemu ne. So gotovi stanovi, ki imajo to lastnost, da se silno pregreši oni, ki daje bogatinu prednost pred ubogim, naj si že bo zapostavljenec otrok ali od. stel.

Vprašanje nastane, kako bi se dalo privaditi mladino k umnemu varčenju vobče, a posebno v tržaški okolici. Po-zvedeli smo od neke strani, da je sprožil neki učitelj na

Poleg tega se je udomačila v gotovih krogih še ta fiksna ideja, da naj bo učiteljstvo in šolstvo sploh nekak nazorni eksperiment za širšo javnost. Vsak korak, vsako delo, ki ga napraviš v šoli, bodeta dostopna širšemu občinstvu, ker s tem se pridobi naklonjenost onega občinstva, ki pošilja svojo deco — ali je pa tudi ne pošilja — v šolo. Čemu so potem razni paragrafi, ki govore v prilog šoli in učiteljstvu, ne vemo!

Sicer smo že preživeli takozvano dobo vsakoletnih javnih preizkušenj, akoravno kroži v nekaterih krogih zopetno mnenje, o dobrotah kakih preizkušenj — vendar smo pa zašli v dobo raznih razstav, kjer se naj razkazujejo plodovi učiteljskega delovanja, ki se tiče šolstva.

Ako nas ne vara spomin, je bila lansko leto nekaka okrajna šolska razstava povodom okrajne učit. skupščine v Krškem. Letos bo baje nekaka razstava raznih risarij v Ljubljani, a tudi krški in litijski okraj — kakor čujemo — prirediteljsko skupno razstavo pri letošnji okraj. učiteljski skupščini; istotako obeta, posebno, jako poučljivo razstavo prihodnja, »ad calendas graecas« preložena — deželna učiteljska konferencija za Kranjsko i. t. d.*)

In na vseh teh razstavah bodo kazali sadove, bodisi duševnega ali telesnega produkta učiteljevega napora.

Vprašamo pa glasno: Je li treba vsega tega? Po našem prepričanju ne in zopet ne. Zakaj bi moral zopet ravnotu delati učitelj izjemo med drugimi stanovi?

Zakaj li ne razstavljajo tudi drugi stanovi svojih del? Kaj mislite, bi li ne mogel razstaviti tudi prvi uradnik, ki ga imamo pri tem ali onem uradu — plod svojega enoletnega dela? Po našem skromnem mnenju ravnotako. Kakor se pa uradnik — bodisi tega ali onega poklica — preklicano malo briga za ves svet, ko stopi iz svojega urada, tako bi se tudi učiteljstvo že moralo pospeti do tega stališča. Storimo v šoli strogo le to, kar nam predpisuje zakon, ostalo naj delajo oni, ki so za to plačani. Kakor hitro stopimo iz šolske sobe, bodimo ljudje kakor so drugi, ki se brigajo edino le zase in za svoje.

Ako pa hočejo višje oblasti, da delujemo tudi v prostem času za narodno prosveto, za povzdigo duševnega nivoja ljudstva, dobro, le plačajo naj nas, pa storimo to radevolje.

Ne motimo se pa menda preveč, ako trdimo, da so vse te razstave prirejene le v to, da se svetu pokaže, da je učiteljstvo popolnoma zadovoljno s svojo usodo, in da je le nekaj nemirnežev med njim, ki hujskajo učiteljstvo, zakaj drugače bi ne delalo takih stvari v svojem prostem času.

Pri tej priliki opozarjamo slovensko učiteljstvo tudi na to, da naj razstavi pri takih razstavah še natančne račune o svojih sijajnih dohodkih in stroških. Razstavi naj dalje natančni zaznam vseh onih dni, ko mora jesti le dvakrat na dan, oziroma ko mora tolči dannadan v obličah krompir in solato, ako hoče šolati svojo deco v mestu. To bi bili hvaležni razstavi predmeti, in uverjeni smo, da dobimo na vsaki svetovni razstavi prvo odlikovanje — grand prix.

△

*) Po § 12. min. ukaza z dne 8. maja 1872. leta, št. 3306.

Uredn.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca malega travna 1905 K 69.206-95.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Varčevanje mladine.

(Iz tržaške okolice.)

Pogostoma čujemo jadikovanje, da dandanes ne pozna mladina one lepe lastnosti, ki je baje dičila prednamce — varčenja. In res, človeku se stori milo, ko vidi mlade fantiče, stoprav šoli odrasle, kako malo smisla imajo ti, da bi si kaj prihranili za kritične trenutke. Osebito je mladina potrta v bližini mest sploh, a še posebej velja to za tržaško okolico. Ob praznikih, nedeljah, ponedeljkih in časih celo ob torkih se večkrat vsakih deset korakov sreča tolpo — še pod nosom mokrih dečkov — ki vsi razgreti zaradi čez mero užitih alkoholskih pijač in omamljeni od pušenja neizogibnih cigaret, razsajajo, vpijejo in čestokrat tudi v italijanskem jeziku prav robato preklinjajo. To traja toliko časa, da je zadnji trdo prisluženi novčič iz žepa.

Kakšni družinski očetje bodo nekaj ti ljudje, si vsakdo lahko predstavlja. Ni čuda, da gre ljudstvo bolj in bolj v nič, dasiravno ina v bližini mesta lepe dohodke. Malone iz vseh vasi okolice hodi več moških delat v Trst. Eni so zidarji, drugi kamenoseki, zopet drugi navadni delavci pri raznih podjetij itd. Dnine vseh teh so dandanes še precejšnje, in lahko bi primeroma prav dobro izhajali in to tembolj, ker tudi ženske služijo denar z razprodajanjem cvetic, mleka, razne povrtnine i. dr. Mnogo žensk v neposredni bližini mesta je pa peric. Vse to prinaša lepih dohodkov, a kaj vidimo — ljudstvo siromaši in gazi v dolgove bolj in bolj; le posamezni, ki pa ne pridejo v poštev, bogate in si polnijo žepe. Taki, od ljudstvo obogateli, pa čestokrat ljudstvo prezirajo in gledajo nanj nekako od zgoraj dol. Takih domišljavih, častilakomnih — časih celo tujih — napihnjenec je povsod dovolj in se jih torej tudi tu dobi. Domače ljudstvo se pa takim v svoji preprostosti navadno globoko klanja in se šteje srečnim, če se ga dotakne senca takega bogatina.

Dogaja se tudi, da letajo za takimi, jim kimajo in kačijo tudi že osiveli možje, ki se sicer štejejo k omikancem in izobraženim slojem, a jim je kozarec rujnega vinca in dober grizljaj nad vse. Tako sladkoginjenci si štejejo potem v čast, služiti kot tarča raznim neslanim dovtipom. Zaradi pijače in jedčade prodajajo nekateri večkrat svoje lastno prepričanje, ignorirajo svoje tovariše, zlasti ako se čutijo za las močnejše od teh. Če se pa oni sami čutijo pri raznih prilikah zapostavljene, se pa sami vsiljujejo v ospredje, ker mislijo, da s tem bolj imponirajo. —

Nekaterim že, a vsakemu ne. So gotovi stanovi, ki imajo to lastnost, da se silno pregreši oni, ki daje bogatinu prednost pred ubogim, naj si že bo zapostavljenec otrok ali od. stel.

Vprašanje nastane, kako bi se dalo privaditi mladino k umnemu varčenju vobče, a posebno v tržaški okolici. Po-zvedeli smo od neke strani, da je sprožil neki učitelj na

večrazredni okoličanski šoli — sicer že zastarelo a vendar še premalo uvaževano — misel, da bi se vadila šolska mladež varčiti že v zgodnji mladosti potom dobro poznanih poštnih hranilnih kart. In res, beseda je postala meso. Odkar se je na novo sprožila ta ideja ter se učencem obrazložilo pomen hranilnih kart, je uspeh prav dober. V teku šestih tednov — tako zatrjujejo — so imeli otroci že prihranjenih preko dvesto kron, kar je razmeroma jako mnogo in skoro neverjetno.

Ta denar bi gotovo izdali za sladkarije in druge nepotrebne stvari. — Seveda je potrebno, da gre šola otrokom na roko, jim shranjuje dotične karte in če treba tudi hranilne knjižice, da se doma ne poizgube. Za vso to skrb ima pa tudi šola najlepše plačilo, namreč sladko zavest, da je položila že pri nežni mladini temeljni kamen v njeno dobrobit in v njeno lastno korist. Ako je sploh ta način varčenja priporočljiv, je to že iz navedenih razlogov — neoporečno — v tržaški okolici, kjer vidi tudi največji siromak denar. Ko oče dobi svojo takozvano »kvintizino« — t. j. plačilo za dva tedna — gotovo podari svojemu otroku par novčičev za znamko, ki jo potem prinese otrok v šolo z nekakim ponosom, da mu jo prilepijo na hranilno karto. Tako bi si to vsaj vsak razlagal. Z mladega treba začeti, ako se hoče na starost kaj imeti, zakaj ko preide mladini tako umno varčenje v meso in kri, bo brezdvomno kmalu prosta drugih nečednih razvad in strasti, ker nezmernost in pohajkovanje je izvir marsikaterega zla.

V ofenzivi.

(Dalje.)

Tudi za naše delavstvo se jako zanima naš klerikalizem. Še večji siromak od kmeta je naš delavec. Od zore do noči dela neumorno za uborno plačo svojemu delodajalcu-kapitalistu. Če je kateri stan potreben pametnih in dobrih voditeljev, jih je potreben delavski stan. Pod tem imenom ne mislimo samo na delavce veleindustrijev, ampak tudi na male obrtnike. Kmetijski stan je podlaga in izvir delavskemu stanu. Kmetovalec, ki ima več otrok, preda gospodarstvo enemu svojih otrok, drugi gredo navadno s trebihom za kruhom po svetu. Največkrat ostane gospodar sam pri posestvu. Najeti si mora posle, če hoče obdelovati svoje posestvo. Kakšni so pa ti posli? Vprašaj kmeta, on ti to pove! Dragi so, da je groza, in poleg tega so še ošabni, nemarni in neubogljivi. Ne trdimo, da so vsi taki, še je nekaj poštenih in dobrih poslov, pa le malo. Boljši gredo po svetu, slabiji ostanejo doma, s katerimi mora gospodar ravnati jako previdno, mehko in vljudno, drugače ga zapuste sredi najsilnejšega dela, rekoč: »Če nisem za vas, plačajte me, pa grem drugam!« — Mnogo kmetijskih otrok, pa tudi tržanov in meščanov se poprime kakega rokodelstva. »Rokodelstvo je gotovo jelstvo«, pravi narodni rek; to pa velja le za pametne, varčne in v svoji stroki dobro izvežbane rokodelce. Današnji dan, ko veleindustrija izdeluje razne izdelke, ki so jih izdelovali nekdanji mali obrtniki, prede tem sedaj huda; večkrat ni dela, in če tega ni — ni kruha. Le izvrstni obrtniki imajo dela in zaslužka dovolj, slabiji malo ali celo nič; ti stradajo, da ginejo za lakotjo. Merodajni faktorji so že davno izpredvideli, da je treba pomagati malemu obrtniku. Ustanavljati so začeli razne obrtne in obrtnonadaljevalne šole, kjer naj bi se ta izobrazoval in uril v svoji stroki. — Zopet

smo prišli do šole, ki jo naš klerikalizem z namenom prezira, sovraži in preganja ter jo imenuje prokletstvo za naš narod. On hoče biti voditelj obrtnega stanu in delavcev, medtem ko prezira in sovraži izvir ek blaginje, in ta je in ostane edino le šolska izobrazba. On hoče osrečavati našega kmeta z raznim zadružništvom brez temeljne izobrazbe, brez dobre šolske odgoje, zato pa zadružništvo nima obstanka, ker so voditelji slabi ter brezvestni in ostali činitelji nevedni. Njemu je le za nadvlado, sreča naroda mu je deveta briga, drugače bi ne nasprotoval s tako trmoglavostjo izvirku narodne blaginje — šolski izobrazbi. Tudi ta pravica ni pravil.

Največ kmetijskih, pa tudi trških in mestnih sinov in hčera vidimo delati po raznih tvornicah in rudokopih v naši domovini in v tujini. Ta del delavstva je v novejši dobi dobro organizovan. Sedanji čas lahko po pravici imenujemo socijalno dobo. Delavci se zavedajo svoje moči; vedo dobro, da so podlaga obstanku človeške družbe. Ta zavednost jih edini in druži, da zahtevajo delu tudi primerne plače. Skoraj povsod se jim obrača nekoliko na boljše, vendar trpini so bili in tudi ostanejo.

Mi se bomo ozirali na socijalno stanje delavstva naše domovine. Res je, da morajo biti zastopani v človeški družbi siromaki in bogatini, delodajalci in delavci, veliki in mali obrtniki v zvezi z raznimi drugimi stanovi. Res je pa tudi, da je tako kakor vsak posameznik tudi vsak narod svoje sreče kovač. Glede veleindustrije je naš narod silno ubog, tujec je pri nas v tem oziru gospod, naš narod je pa ponižni hlapec. Nikdar ne pozabimo, kar nam je rekel neki Čeh za bratskega češkega obiska v Ljubljani: »Kako hočete Slovenci v narodnem in kulturnem oziru napredovati, dokler nimate v svojih rokah veleindustrije? Niti ene tvornice za žveplenke nimate! Mi odpremo kako tvornico v kraju, kjer je narodnost v nevarnosti, pošljemo tja zavedne narodne delavce, ki širijo in branijo narodnost in se obenem pošteno preživljajo.« Ali ni to gola in tudi žalostna istina? Mar ni mogoča pri nas veleindustrija? Mogoča je, ker naša leža je mnogo prikladnejša zaradi zveze po morju in po suhem kakor na Češkem, samo podjetnikov ni za to dobiti, presiromašni in tudi prenevedni smo za to. Po naših tvornicah imajo najlažje in najboljše službe tujci, ki naše uboge delavce-trpine prezirajo, zmerjajo in derejo v svojo korist. Naš delavec, v narodnem oziru mlačen, se mora uklanjati hoté ali nehoté tujčevim političnim narodnim nazorom — naš narod se raznaroduje zaradi tuje veleindustrije. Po naših hranilnicah so nakopičeni milijoni, da ne vedo upravitelji kam z denarjem. S kakšno špekulacijo na polju veleindustrije si ne upa nihče, ker vlada povsod velika tema nevednosti, neizkušenosti ter nedostaje iskrene narodne zavednosti in špekulativnega poguma. Če hočemo dobiti v roko veleindustrijo in osrečiti naš narod v socijalnem oziru, da mu ne bo treba hoditi iskat si kruha k tujcem in daleč v tujino, potrebujemo v prvi vrsti narodno čutečih in strokovno izobraženih tehnikov, narodnih in strokovno izobraženih industrijev v zvezi z narodno zavednim trgovstvom in potrebnega kapitala. Kapital bi se dobil, a prvih ni. Za prvi začetek bi se znabiti nekaj našlo — le poguma ni. Zaman je vse delo z delavskimi organizacijami, kakor to dela naš klerikalizem, s tem se boremo ali skoraj nič ne pomaga našemu narodu, narodni zavednosti in tudi delavstvu ne. Pri korenini je treba začeti, ne pa pri kroni; pri začetku in ne pri koncu. Naše delavstvo mora biti v prvi vrsti strokovno izobraženo, da ne bo sposobno samo za tla-

večrazredni okoličanski šoli — sicer že zastarelo a vendar še premalo uvaževano — misel, da bi se vadila šolska mladež varčiti že v zgodnji mladosti potom dobro poznanih poštnih hranilnih kart. In res, beseda je postala meso. Odkar se je na novo sprožila ta ideja ter se učencem obrazložilo pomen hranilnih kart, je uspeh prav dober. V teku šestih tednov — tako zatrjujejo — so imeli otroci že prihranjenih preko dvesto kron, kar je razmeroma jako mnogo in skoro neverjetno.

Ta denar bi gotovo izdali za sladkarije in druge nepotrebne stvari. — Seveda je potrebno, da gre šola otrokom na roko, jim shranjuje dotične karte in če treba tudi hranilne knjižice, da se doma ne poizgube. Za vso to skrb ima pa tudi šola najlepše plačilo, namreč sladko zavest, da je položila že pri nežni mladini temeljni kamen v njeno dobrobit in v njeno lastno korist. Ako je sploh ta način varčenja priporočljiv, je to že iz navedenih razlogov — neoporečno — v tržaški okolici, kjer vidi tudi največji siromak denar. Ko oče dobi svojo takozvano »kvintizino« — t. j. plačilo za dva tedna — gotovo podari svojemu otroku par novčičev za znamko, ki jo potem prinese otrok v šolo z nekakim ponosom, da mu jo prilepijo na hranilno karto. Tako bi si to vsaj vsak razlagal. Z mladega treba začeti, ako se hoče na starost kaj imeti, zakaj ko preide mladini tako umno varčenje v meso in kri, bo brezdvomno kmalu prosta drugih nečednih razvad in strasti, ker nezmernost in pohajkovanje je izvir marsikaterega zla.

V ofenzivi.

(Dalje.)

Tudi za naše delavstvo se jako zanima naš klerikalizem. Še večji siromak od kmeta je naš delavec. Od zore do noči dela neumorno za uborno plačo svojemu delodajalcu-kapitalistu. Če je kateri stan potreben pametnih in dobrih voditeljev, jih je potreben delavski stan. Pod tem imenom ne mislimo samo na delavce veleindustrijev, ampak tudi na male obrtnike. Kmetijski stan je podlaga in izvir delavskemu stanu. Kmetovalec, ki ima več otrok, preda gospodarstvo enemu svojih otrok, drugi gredo navadno s trebihom za kruhom po svetu. Največkrat ostane gospodar sam pri posestvu. Najeti si mora posle, če hoče obdelovati svoje posestvo. Kakšni so pa ti posli? Vprašaj kmeta, on ti to pove! Dragi so, da je groza, in poleg tega so še ošabni, nemarni in neubogljivi. Ne trdimo, da so vsi taki, še je nekaj poštenih in dobrih poslov, pa le malo. Boljši gredo po svetu, slabiji ostanejo doma, s katerimi mora gospodar ravnati jako previdno, mehko in vljudno, drugače ga zapuste sredi najsilnejšega dela, rekoč: »Če nisem za vas, plačajte me, pa grem drugam!« — Mnogo kmetijskih otrok, pa tudi tržanov in meščanov se poprime kakega rokodelstva. »Rokodelstvo je gotovo jelstvo«, pravi narodni rek; to pa velja le za pametne, varčne in v svoji stroki dobro izvežbane rokodelce. Današnji dan, ko veleindustrija izdeluje razne izdelke, ki so jih izdelovali nekdanji mali obrtniki, prede tem sedaj huda; večkrat ni dela, in če tega ni — ni kruha. Le izvrstni obrtniki imajo dela in zaslužka dovolj, slabiji malo ali celo nič; ti stradajo, da ginejo za lakotjo. Merodajni faktorji so že davno izpredvideli, da je treba pomagati malemu obrtniku. Ustanavljati so začeli razne obrtne in obrtnonadaljevalne šole, kjer naj bi se ta izobrazoval in uril v svoji stroki. — Zopet

smo prišli do šole, ki jo naš klerikalizem z namenom prezira, sovraži in preganja ter jo imenuje prokletstvo za naš narod. On hoče biti voditelj obrtnega stanu in delavcev, medtem ko prezira in sovraži izvir ek blaginje, in ta je in ostane edino le šolska izobrazba. On hoče osrečavati našega kmeta z raznim zadružništvom brez temeljne izobrazbe, brez dobre šolske odgoje, zato pa zadružništvo nima obstanka, ker so voditelji slabi ter brezvestni in ostali činitelji nevedni. Njemu je le za nadvlado, sreča naroda mu je deveta briga, drugače bi ne nasprotoval s tako trmoglavostjo izvirku narodne blaginje — šolski izobrazbi. Tudi ta pravica ni pravil.

Največ kmetijskih, pa tudi trških in mestnih sinov in hčera vidimo delati po raznih tvornicah in rudokopih v naši domovini in v tujini. Ta del delavstva je v novejši dobi dobro organizovan. Sedanji čas lahko po pravici imenujemo socijalno dobo. Delavci se zavedajo svoje moči; vedo dobro, da so podlaga obstanku človeške družbe. Ta zavednost jih edini in druži, da zahtevajo delu tudi primerne plače. Skoraj povsod se jim obrača nekoliko na boljše, vendar trpini so bili in tudi ostanejo.

Mi se bomo ozirali na socijalno stanje delavstva naše domovine. Res je, da morajo biti zastopani v človeški družbi siromaki in bogatini, delodajalci in delavci, veliki in mali obrtniki v zvezi z raznimi drugimi stanovi. Res je pa tudi, da je tako kakor vsak posameznik tudi vsak narod svoje sreče kovač. Glede veleindustrije je naš narod silno ubog, tujec je pri nas v tem oziru gospod, naš narod je pa ponižni hlapec. Nikdar ne pozabimo, kar nam je rekel neki Čeh za bratskega češkega obiska v Ljubljani: »Kako hočete Slovenci v narodnem in kulturnem oziru napredovati, dokler nimate v svojih rokah veleindustrije? Niti ene tvornice za žveplenke nimate! Mi odpremo kako tvornico v kraju, kjer je narodnost v nevarnosti, pošljemo tja zavedne narodne delavce, ki širijo in branijo narodnost in se obenem pošteno preživljajo.« Ali ni to gola in tudi žalostna istina? Mar ni mogoča pri nas veleindustrija? Mogoča je, ker naša leža je mnogo prikladnejša zaradi zveze po morju in po suhem kakor na Češkem, samo podjetnikov ni za to dobiti, presiromašni in tudi prenevedni smo za to. Po naših tvornicah imajo najlažje in najboljše službe tujci, ki naše uboge delavce-trpine prezirajo, zmerjajo in derejo v svojo korist. Naš delavec, v narodnem oziru mlačen, se mora uklanjati hoté ali nehoté tujčevim političnim narodnim nazorom — naš narod se raznaroduje zaradi tuje veleindustrije. Po naših hranilnicah so nakopičeni milijoni, da ne vedo upravitelji kam z denarjem. S kakšno špekulacijo na polju veleindustrije si ne upa nihče, ker vlada povsod velika tema nevednosti, neizkušenosti ter nedostaje iskrene narodne zavednosti in špekulativnega poguma. Če hočemo dobiti v roko veleindustrijo in osrečiti naš narod v socijalnem oziru, da mu ne bo treba hoditi iskat si kruha k tujcem in daleč v tujino, potrebujemo v prvi vrsti narodno čutečih in strokovno izobraženih tehnikov, narodnih in strokovno izobraženih industrijev v zvezi z narodno zavednim trgovstvom in potrebnega kapitala. Kapital bi se dobil, a prvih ni. Za prvi začetek bi se znabiti nekaj našlo — le poguma ni. Zaman je vse delo z delavskimi organizacijami, kakor to dela naš klerikalizem, s tem se boremo ali skoraj nič ne pomaga našemu narodu, narodni zavednosti in tudi delavstvu ne. Pri korenini je treba začeti, ne pa pri kroni; pri začetku in ne pri koncu. Naše delavstvo mora biti v prvi vrsti strokovno izobraženo, da ne bo sposobno samo za tla-

čansko delo, ampak tudi za nadzorovanje in vodstvo; domače narodne industrije je treba, ne pa tuje; domačih strokovnjakov je treba, ne pa tujih, da s tem oživimo domačo kupčijo, narodno zavednost in zanesljivo srečno narodno blaginjo. Za vse to je pa treba mnogo dobrih v to stroko pripadajoćih šol, brez teh ni najmanjšega upanja do uspešnega socijalnega blaga. Naš klerikalizam noće vedeti nič o tem, vse to imenuje on preneumno, kar je že naprej podpisal z obema rokama. On išće sreće v novi veliki politiški stranki vseh slojev, ki imajo za to dobro voljo, po zgledu drugih narodov, zlasti Nemcev. Preslep je pa, da bi vedel, da so ravno Nemci v veleindustriji, narodni in šolski omiki sto let pred nami, in kar je njim mogoće storiti, je nam nemogoće. »Jasno je«, pravi dr. Krek, »da se mora ljudstvo zavedati te svoje naloge, zato je pa treba enotne politiške organizacije.« Kako se naj pa zaveda te naloge naše neizobraženo, v narodnem smislu nezavedno in v organizacijah nevedno ljudstvo, to je modro zamolčal. Priznavamo tudi, da je v narodu moć, a ta narod mora biti zavedna in s patrijotizmom prepojena, mora biti izobražena masa in imeti mora dobre, vestne in za narodni blagor goreće vodnike. Če misli on naš narod samo fanatizovati v klerikalnem smislu zoper liberalce, njih časopisje in organizacije, kakor je bilo obićajno do sedaj, podpišemo tudi mi z obema rokama, da bo to delo preneumno. Drugaće on tega ni mogel misliti, ker sam trdi, da se klerikalni pravec nikdar ne zedini s svobodomiselno stranko; tudi ta nova stranka bi bila načelno nasprotna svobodomiselnemu pravcu — samo nasprotstvo in boj bi bil potem kakor je sedaj. Tudi ta pravec ne velja! (Dalje.)

Dopisi.

Istra.

Komentar dopisu „Azion cattolica“. Veoma me je obveselio Vaš članak »Azion cattolica«, uvršten u 18. broju Vašeg cienjenog lista, i ne mogu od manje, da ga ne komentiram.

Mladja istarska inteligencija ćuti se više godina nazada liberalna i želi se oćiepiti od hrvatsko-popovske stranke. Istina da »kapurionom« dobro služe popovi, jer oni imaju još donjekle upliva na selu i u opće na ljude bez ikakve izobrazbe. Gdje narod počima razumjeti, protivani je popovom i njihovoj stranci. U novije doba opaža se medju učiteljstvom i mladjom inteligencijom nekakvo gibanje proti hrvatsko-popovskoj stranci. Sada se misli stranku razdijeliti na klerikalnu i liberalnu. K prvoj pripadaju popovi i svi, kojim popovi služe do svrhe, a poslije ajd medju stare olupine, a k drugoj glavni pokretaći — učitelji i sva mladja inteligencija.

Doktori, koji dakako gledaju s visoka učitelja, kao nekakvo niže biće, htjeli bi si prisvojiti i ovo gibanje, pa zato onog finog dopisa u listu »Omnibus« proti popovom, koji bi kasnije i pretiskan u »N. Slogi«.

Onaj dopis ne smjera na sve svećenstvo Istre, te ga i tom izlikom donaša, ali nas praksa ući, da se ono razumije za ćitavu Istru.

»Omnibus« napao je baš fino svećenstvo, kao što znade napasti u zajednici sa »N. Slogom« i učiteljstvo. Ućiteljstvo nezna ućiniti svoje dućnosti, ali će zato znati svećenstvo. Mislimo, da će i »Omnibus« zazvonit zdravamarija, kao što

je zazvonila i »Narodnom Listu« na Voloskom. Ne dodje li do toga, onda im ćovjek mora doviknuti: Drćte si slobodno i podupirajte onakav gad, a mi ga preziremo, kao što preziremo i ljude, koji su na ćelu onakvoj nakazi.

Neka mijenja slobodno naćin pisanja, al mu mi svejedno ne vjerujemo, već preziremo; s njime nikada u kolo, pa bilo to korisno ili štetno, jer vuk dlaku mijenja, ali ćudi nikada.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Iz „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta“ v Ljubljani. Odbor je imel dosedaj dve seji. V prvi, takoj po obćnem zboru, si je razdelil svoje posle za tekoće leto, kakor je bilo že objavljeno v našem listu. V svoji drugi seji, dne 7. t. m., je odbor pred vsem rešil sklepe zadnjega obćnega zbora: 1. ljubljanskemu obćinskemu svetu in Kranjski hranilnici se izroći pismena zahvala po deputaciji. 2. vloži se prošnja za podporo na c. kr. naućno ministstvo in na c. kr. finanćno ministstvo za prispevek iz dohodkov dobrodelne loterije.

Zaradi tiska Peerz-Krulćeve knjićize v 5000 iztisih odbor vse potrebno ukrene glede brezplaćne dobave papirja pri tvrdki Grubbauer in glede tiska pri »Narodni Tiskarni«.

Prof. Brećnik je društvu podaril mnogo iztisov svojega spisa »Marka Kvintilijana govorniški pouk«. Kdor želi ta spis, ga dobi pri odboru proti poljubni odšćodnini.

Blagajnik prebere navodilo, kako naj bi društva in posamezniki zbirali doneske za naše društvo, kar se objavi v »Ućit. Tovarišu.«*)

Obnovita se koncertni in loterijski odsek. V prvem so poleg drušćvenega predsednika in podpredsednika vsi ljubljanski učitelji-pevovodje; pozneje pa se povabijo še drugi poznani učitelji-pevci izven Ljubljane. Skrb tega odseka bi bila, preskrbeti in ukreniti vse potrebno za priredbo učiteljskega koncerta će mogoće že meseca septembra ob priliki deželne učiteljske skupšćine v Ljubljani, sicer pa o Boćiću ob drušćvenem zborovanju. Loterijskega odseka skrb pa bo, dognati vse potrebno, da se v prihodnjem letu že prićne z drušćveno loterijo.

Ker ni bilo već nobenih predlogov, zaključil je predsednik sejo z iskreno željo, da bi nam bilo tudi letošnje leto tako bogato na dohodkih kakor nam je bilo minulo. Dal Bog!

R.

Štajersko.

Savinsko učiteljsko društvo priredi veselico v prid »Ućit. konviktu« v nedeljo, 14. majnika, toćno ob 4. uri popoldne v dvorani g. J. Brinovca na Vranskem s sledećim vzporedom: 1. M. Nerat: »Kdo je mar«, tamburaški zbor; 2. a) I. Žirovnik: »Visoka je gora«, mešan zbor, b) M. Bajuk: »Slovo«, moški kvartet; 3. P. Mascagni: Intermezzo iz opere »Cavalleria rusticana«, tamburaški zbor; 4. I. Žirovnik: »Potrkan ples«, mešan zbor; 5. I. Bartl: »Kje dom je moj«, tamburaški zbor; 6. R. Murnik: »Napoleonov samovar«, veseloigra v enem dejanju, in 7. Prosta zabava in ples. — Pred veselico je zborovanje »Savinskega učiteljskega društva« z jako važnim dnevnim redom. Zato pričakujemo, da ne izostane ta dan noben tovariš in nobena tovarišica vranskega okraja. Gotovo prihite v našo sredino tudi tovariši iz sosednih okrajev.

Savinsko učiteljsko društvo ima svoj obćni zbor 14. majnika ob 2 uri popoldne na Vranskem. Vzpored: 1. Zapisnik; 2. Poroćilo o drugem obćnem zboru »Zveze sloven. štajer. učiteljev in učiteljic; 3. Poroćilo tovariša Pećarja o Hirnovem organizacijskem statusu; 4. Predavanje tovariša Zotterja o enotnem postopanju učiteljstva glede šolskih zamud; 5. Volitev odbora in delegatov k »Zavezi«.

Ant. Farćnik, t. ć. predsednik.

*) Glej današnji uvodni ćlanek.

čansko delo, ampak tudi za nadzorovanje in vodstvo; domače narodne industrije je treba, ne pa tuje; domačih strokovnjakov je treba, ne pa tujih, da s tem oživimo domačo kupčijo, narodno zavednost in zanesljivo srečno narodno blaginjo. Za vse to je pa treba mnogo dobrih v to stroko pripadajoćih šol, brez teh ni najmanjšega upanja do uspešnega socijalnega blaga. Naš klerikalizam noće vedeti nič o tem, vse to imenuje on preneumno, kar je že naprej podpisal z obema rokama. On išće sreće v novi veliki politiški stranki vseh slojev, ki imajo za to dobro voljo, po zgledu drugih narodov, zlasti Nemcev. Preslep je pa, da bi vedel, da so ravno Nemci v veleindustriji, narodni in šolski omiki sto let pred nami, in kar je njim mogoće storiti, je nam nemogoće. »Jasno je«, pravi dr. Krek, »da se mora ljudstvo zavedati te svoje naloge, zato je pa treba enotne politiške organizacije.« Kako se naj pa zaveda te naloge naše neizobraženo, v narodnem smislu nezavedno in v organizacijah nevedno ljudstvo, to je modro zamolčal. Priznavamo tudi, da je v narodu moć, a ta narod mora biti zavedna in s patrijotizmom prepojena, mora biti izobražena masa in imeti mora dobre, vestne in za narodni blagor goreće vodnike. Če misli on naš narod samo fanatizovati v klerikalnem smislu zoper liberalce, njih časopisje in organizacije, kakor je bilo obićajno do sedaj, podpišemo tudi mi z obema rokama, da bo to delo preneumno. Drugaće on tega ni mogel misliti, ker sam trdi, da se klerikalni pravec nikdar ne zedini s svobodomiselno stranko; tudi ta nova stranka bi bila načelno nasprotna svobodomiselnemu pravcu — samo nasprotstvo in boj bi bil potem kakor je sedaj. Tudi ta pravec ne velja! (Dalje.)

Dopisi.

Istra.

Komentar dopisu „Azion cattolica“. Veoma me je obveselio Vaš članak »Azion cattolica«, uvršten u 18. broju Vašeg cienjenog lista, i ne mogu od manje, da ga ne komentiram.

Mladja istarska inteligencija ćuti se više godina nazada liberalna i želi se oćiepiti od hrvatsko-popovske stranke. Istina da »kapurionom« dobro služe popovi, jer oni imaju još donjekle upliva na selu i u opće na ljude bez ikakve izobrazbe. Gdje narod počima razumjeti, protivani je popovom i njihovoj stranci. U novije doba opaža se medju učiteljstvom i mladjom inteligencijom nekakvo gibanje proti hrvatsko-popovskoj stranci. Sada se misli stranku razdijeliti na klerikalnu i liberalnu. K prvoj pripadaju popovi i svi, kojim popovi služe do svrhe, a poslije ajd medju stare olupine, a k drugoj glavni pokretaći — učitelji i sva mladja inteligencija.

Doktori, koji dakako gledaju s visoka učitelja, kao nekakvo niže biće, htjeli bi si prisvojiti i ovo gibanje, pa zato onog finog dopisa u listu »Omnibus« proti popovom, koji bi kasnije i pretiskan u »N. Slogi«.

Onaj dopis ne smjera na sve svećenstvo Istre, te ga i tom izlikom donaša, ali nas praksa ući, da se ono razumije za ćitavu Istru.

»Omnibus« napao je baš fino svećenstvo, kao što znade napasti u zajednici sa »N. Slogom« i učiteljstvo. Ućiteljstvo nezna ućiniti svoje dućnosti, ali će zato znati svećenstvo. Mislimo, da će i »Omnibus« zazvonit zdravamarija, kao što

je zazvonila i »Narodnom Listu« na Voloskom. Ne dodje li do toga, onda im ćovjek mora doviknuti: Drćte si slobodno i podupirajte onakav gad, a mi ga preziremo, kao što preziremo i ljude, koji su na ćelu onakvoj nakazi.

Neka mijenja slobodno naćin pisanja, al mu mi svejedno ne vjerujemo, već preziremo; s njime nikada u kolo, pa bilo to korisno ili štetno, jer vuk dlaku mijenja, ali ćudi nikada.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Iz „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta“ v Ljubljani. Odbor je imel dosedaj dve seji. V prvi, takoj po obćnem zboru, si je razdelil svoje posle za tekoće leto, kakor je bilo že objavljeno v našem listu. V svoji drugi seji, dne 7. t. m., je odbor pred vsem rešil sklepe zadnjega obćnega zbora: 1. ljubljanskemu obćinskemu svetu in Kranjski hranilnici se izroći pismena zahvala po deputaciji. 2. vloži se prošnja za podporo na c. kr. naućno ministstvo in na c. kr. finanćno ministstvo za prispevek iz dohodkov dobrodelne loterije.

Zaradi tiska Peerz-Krulćeve knjićize v 5000 iztisih odbor vse potrebno ukrene glede brezplaćne dobave papirja pri tvrdki Grubbauer in glede tiska pri »Narodni Tiskarni«.

Prof. Brećnik je društvu podaril mnogo iztisov svojega spisa »Marka Kvintilijana govorniški pouk«. Kdor želi ta spis, ga dobi pri odboru proti poljubni odšćodnini.

Blagajnik prebere navodilo, kako naj bi društva in posamezniki zbirali doneske za naše društvo, kar se objavi v »Ućit. Tovarišu.«*)

Obnovita se koncertni in loterijski odsek. V prvem so poleg drušćvenega predsednika in podpredsednika vsi ljubljanski učitelji-pevovodje; pozneje pa se povabijo še drugi poznani učitelji-pevci izven Ljubljane. Skrb tega odseka bi bila, preskrbeti in ukreniti vse potrebno za priredbo učiteljskega koncerta će mogoće že meseca septembra ob priliki deželne učiteljske skupšćine v Ljubljani, sicer pa o Boćiću ob drušćvenem zborovanju. Loterijskega odseka skrb pa bo, dognati vse potrebno, da se v prihodnjem letu že prićne z drušćveno loterijo.

Ker ni bilo već nobenih predlogov, zaključil je predsednik sejo z iskreno željo, da bi nam bilo tudi letošnje leto tako bogato na dohodkih kakor nam je bilo minulo. Dal Bog!

R.

Štajersko.

Savinsko učiteljsko društvo priredi veselico v prid »Ućit. konviktu« v nedeljo, 14. majnika, toćno ob 4. uri popoldne v dvorani g. J. Brinovca na Vranskem s sledećim vzporedom: 1. M. Nerat: »Kdo je mar«, tamburaški zbor; 2. a) I. Žirovnik: »Visoka je gora«, mešan zbor, b) M. Bajuk: »Slovo«, moški kvartet; 3. P. Mascagni: Intermezzo iz opere »Cavalleria rusticana«, tamburaški zbor; 4. I. Žirovnik: »Potrkan ples«, mešan zbor; 5. I. Bartl: »Kje dom je moj«, tamburaški zbor; 6. R. Murnik: »Napoleonov samovar«, veseloigra v enem dejanju, in 7. Prosta zabava in ples. — Pred veselico je zborovanje »Savinskega učiteljskega društva« z jako važnim dnevnim redom. Zato pričakujemo, da ne izostane ta dan noben tovariš in nobena tovarišica vranskega okraja. Gotovo prihite v našo sredino tudi tovariši iz sosednih okrajev.

Savinsko učiteljsko društvo ima svoj obćni zbor 14. majnika ob 2 uri popoldne na Vranskem. Vzpored: 1. Zapisnik; 2. Poroćilo o drugem obćnem zboru »Zveze sloven. štajer. učiteljev in učiteljic; 3. Poroćilo tovariša Pećarja o Hirnovem organizacijskem statusu; 4. Predavanje tovariša Zotterja o enotnem postopanju učiteljstva glede šolskih zamud; 5. Volitev odbora in delegatov k »Zavezi«.

Ant. Farćnik, t. ć. predsednik.

*) Glej današnji uvodni ćlanek.

čansko delo, ampak tudi za nadzorovanje in vodstvo; domače narodne industrije je treba, ne pa tuje; domačih strokovnjakov je treba, ne pa tujih, da s tem oživimo domačo kupčijo, narodno zavednost in zanesljivo srečno narodno blaginjo. Za vse to je pa treba mnogo dobrih v to stroko pripadajoćih šol, brez teh ni najmanjšega upanja do uspešnega socijalnega blaga. Naš klerikalizam noće vedeti nič o tem, vse to imenuje on preneumno, kar je že naprej podpisal z obema rokama. On išće sreće v novi veliki politiški stranki vseh slojev, ki imajo za to dobro voljo, po zgledu drugih narodov, zlasti Nemcev. Preslep je pa, da bi vedel, da so ravno Nemci v veleindustriji, narodni in šolski omiki sto let pred nami, in kar je njim mogoće storiti, je nam nemogoće. »Jasno je«, pravi dr. Krek, »da se mora ljudstvo zavedati te svoje naloge, zato je pa treba enotne politiške organizacije.« Kako se naj pa zaveda te naloge naše neizobraženo, v narodnem smislu nezavedno in v organizacijah nevedno ljudstvo, to je modro zamolčal. Priznavamo tudi, da je v narodu moć, a ta narod mora biti zavedna in s patrijotizmom prepojena, mora biti izobražena masa in imeti mora dobre, vestne in za narodni blagor goreće vodnike. Če misli on naš narod samo fanatizovati v klerikalnem smislu zoper liberalce, njih časopisje in organizacije, kakor je bilo obićajno do sedaj, podpišemo tudi mi z obema rokama, da bo to delo preneumno. Drugaće on tega ni mogel misliti, ker sam trdi, da se klerikalni pravec nikdar ne zedini s svobodomiselno stranko; tudi ta nova stranka bi bila načelno nasprotna svobodomiselnemu pravcu — samo nasprotstvo in boj bi bil potem kakor je sedaj. Tudi ta pravec ne velja! (Dalje.)

Dopisi.

Istra.

Komentar dopisu „Azion cattolica“. Veoma me je obveselio Vaš članak »Azion cattolica«, uvršten u 18. broju Vašeg cienjenog lista, i ne mogu od manje, da ga ne komentiram.

Mladja istarska inteligencija ćuti se više godina nazada liberalna i želi se oćiepiti od hrvatsko-popovske stranke. Istina da »kapurionom« dobro služe popovi, jer oni imaju još donjekle upliva na selu i u opće na ljude bez ikakve izobrazbe. Gdje narod počima razumjeti, protivani je popovom i njihovoj stranci. U novije doba opaža se medju učiteljstvom i mladjom inteligencijom nekakvo gibanje proti hrvatsko-popovskoj stranci. Sada se misli stranku razdijeliti na klerikalnu i liberalnu. K prvoj pripadaju popovi i svi, kojim popovi služe do svrhe, a poslije ajd medju stare olupine, a k drugoj glavni pokretaći — učitelji i sva mladja inteligencija.

Doktori, koji dakako gledaju s visoka učitelja, kao nekakvo niže biće, htjeli bi si prisvojiti i ovo gibanje, pa zato onog finog dopisa u listu »Omnibus« proti popovom, koji bi kasnije i pretiskan u »N. Slogi«.

Onaj dopis ne smjera na sve svećenstvo Istre, te ga i tom izlikom donaša, ali nas praksa ući, da se ono razumije za ćitavu Istru.

»Omnibus« napao je baš fino svećenstvo, kao što znade napasti u zajednici sa »N. Slogom« i učiteljstvo. Ućiteljstvo nezna ućiniti svoje dućnosti, ali će zato znati svećenstvo. Mislimo, da će i »Omnibus« zazvonit zdravamarija, kao što

je zazvonila i »Narodnom Listu« na Voloskom. Ne dodje li do toga, onda im ćovjek mora doviknuti: Drćte si slobodno i podupirajte onakav gad, a mi ga preziremo, kao što preziremo i ljude, koji su na ćelu onakvoj nakazi.

Neka mijenja slobodno naćin pisanja, al mu mi svejedno ne vjerujemo, već preziremo; s njime nikada u kolo, pa bilo to korisno ili štetno, jer vuk dlaku mijenja, ali ćudi nikada.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Iz „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta“ v Ljubljani. Odbor je imel dosedaj dve seji. V prvi, takoj po obćnem zboru, si je razdelil svoje posle za tekoće leto, kakor je bilo že objavljeno v našem listu. V svoji drugi seji, dne 7. t. m., je odbor pred vsem rešil sklepe zadnjega obćnega zbora: 1. ljubljanskemu obćinskemu svetu in Kranjski hranilnici se izroći pismena zahvala po deputaciji. 2. vloži se prošnja za podporo na c. kr. naućno ministstvo in na c. kr. finanćno ministstvo za prispevek iz dohodkov dobrodelne loterije.

Zaradi tiska Peerz-Krulćeve knjićize v 5000 iztisih odbor vse potrebno ukrene glede brezplaćne dobave papirja pri tvrdki Grubbauer in glede tiska pri »Narodni Tiskarni«.

Prof. Brećnik je društvu podaril mnogo iztisov svojega spisa »Marka Kvintilijana govorniški pouk«. Kdor želi ta spis, ga dobi pri odboru proti poljubni odšćodnini.

Blagajnik prebere navodilo, kako naj bi društva in posamezniki zbirali doneske za naše društvo, kar se objavi v »Ućit. Tovarišu.«*)

Obnovita se koncertni in loterijski odsek. V prvem so poleg drušćvenega predsednika in podpredsednika vsi ljubljanski učitelji-pevovodje; pozneje pa se povabijo še drugi poznani učitelji-pevci izven Ljubljane. Skrb tega odseka bi bila, preskrbeti in ukreniti vse potrebno za priredbo učiteljskega koncerta će mogoće že meseca septembra ob priliki deželne učiteljske skupšćine v Ljubljani, sicer pa o Boćiću ob drušćvenem zborovanju. Loterijskega odseka skrb pa bo, dognati vse potrebno, da se v prihodnjem letu že prićne z drušćveno loterijo.

Ker ni bilo već nobenih predlogov, zaključil je predsednik sejo z iskreno željo, da bi nam bilo tudi letošnje leto tako bogato na dohodkih kakor nam je bilo minulo. Dal Bog!

R.

Štajersko.

Savinsko učiteljsko društvo priredi veselico v prid »Ućit. konviktu« v nedeljo, 14. majnika, toćno ob 4. uri popoldne v dvorani g. J. Brinovca na Vranskem s sledećim vzporedom: 1. M. Nerat: »Kdo je mar«, tamburaški zbor; 2. a) I. Žirovnik: »Visoka je gora«, mešan zbor, b) M. Bajuk: »Slovo«, moški kvartet; 3. P. Mascagni: Intermezzo iz opere »Cavalleria rusticana«, tamburaški zbor; 4. I. Žirovnik: »Potrkan ples«, mešan zbor; 5. I. Bartl: »Kje dom je moj«, tamburaški zbor; 6. R. Murnik: »Napoleonov samovar«, veseloigra v enem dejanju, in 7. Prosta zabava in ples. — Pred veselico je zborovanje »Savinskega učiteljskega društva« z jako važnim dnevnim redom. Zato pričakujemo, da ne izostane ta dan noben tovariš in nobena tovarišica vranskega okraja. Gotovo prihite v našo sredino tudi tovariši iz sosednih okrajev.

Savinsko učiteljsko društvo ima svoj obćni zbor 14. majnika ob 2 uri popoldne na Vranskem. Vzpored: 1. Zapisnik; 2. Poroćilo o drugem obćnem zboru »Zveze sloven. štajer. učiteljev in učiteljic; 3. Poroćilo tovariša Pećarja o Hirnovem organizacijskem statusu; 4. Predavanje tovariša Zotterja o enotnem postopanju učiteljstva glede šolskih zamud; 5. Volitev odbora in delegatov k »Zavezi«.

Ant. Farćnik, t. ć. predsednik.

*) Glej današnji uvodni ćlanek.

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo zboruje dne 21. t. m. ob eni popoldne pri Sv. Križu. 1. Razgovor o konferenčnih vprašanjih. (Obravnava zamud). 2. Iz šolske prakse. 3. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vljudno vabi Strmšek.

Opomba: Ta dan vozi že večerni vlak.

Istra.

Redni letni občni zbor „Slovenskega učiteljskega društva za koperski okraj“ bo dne 18. t. m. v Boljuncu z nastopnim dnevnim redom: 1. Poročilo odbora: a) predsednikovo, b) tajnikovo, c) blagajnikovo. 2. Volitev treh pregledovalcev računa. 3. Poročilo o zadnji glavni skupščini »Zaveze« v Postojni (g. Fr. Waišel). 4. O peticiji državnemu zboru za izboljšanje gmotnega stanja ljudsko šolskemu učitelstvu (g. Pav. Plesničar). 5. O spomenici-prošnji dež. šolskemu svetu za draginjsko doklado (g. Jos. Valentič). 6. O bojih in sijajni zmagi za petletnice (g. Fr. Waišel). 7. Volitev 4 delegatov k »Zavezni« skupščini v Pulj. 8. Volitev društvenega vodstva. 9. Nasveti in predlogi. Pričetek točno ob 10. uri popoldne.

K obilni udeležbi najvljudneje vabi odbor.

Književnost in umetnost.

Letni časi. Spevoigra. Dvoglasni in triglasni zbori s samospeli, dvospeli ter z deklamacijami, uravnani za spremljevanje na klavirju ali harmoniju. Slovenski mladini poklonil Anton Kosi, učitelj v Središču na Štajerskem.

Pred menoj leži prva slovenska spevoigra za šolsko mladino. Nemci imajo takih del že celo literaturo. Skrajni čas je torej bil, da se je tudi pri nas kdo polotil napisati in založiti tako igro. To oboje pa je kočljiva stvar, zakaj izdavalci se pri nas izpostavi neusmiljeni kritiki, zalagatelj pa ostane navadno na cedilu, ker spevoigre skoro nihče ne kupi. Na kateri šoli pa se vrši kdaj kaka šolska veselica? In omenjena spevoigra je vendar namenjena v prvi vrsti takim slavnostim. Na Štajerskem je v tem oziru seveda drugače. Pri nas na Kranjskem pa smo v tem oziru — prekomodni. Krivi so temu navadno učitelji sami, v drugi vrsti pa tudi krajni šolski sveti, ki imajo skrbeti za material, bodisi notni ali drugačni. Pa tudi ljudstvo semtertja nima smisla za take prireditve.

V predgovoru »Letnih časov« g. Kosi zadostno motivira potrebo in korist takih šolskih veselic in mi se popolnoma strinjamo z njim. Isto bodo storili gotovo tudi za šolo merodajni činitelji.

O muzikalični vrednosti omenjene spevoigre se nam ne zdi potrebno priobčiti obširne in pedantične ocene, ker g. pisatelj bolj muzikalno izobraženim uprizoriteljem spevoigre itak pušča vsaj glede spremljevanja prosto roko.

Spevoigra sestoji iz uvoda (predigra in pesem »V zvezd krdelo« — E. Adamič), 13 pesmi in konca. Pesmi so deloma narodne, ali pa so iz narodnih motivov sestavljene; zato so vse prikupljive in lahke. Sodelovali so različni gospodje, in njih imena so zadostna garancija za dolgoročno pesmič.

E. Adamič (2), Fajgelj (predigra), Hribar (1), Kosi (4), G. Ipavc (2), Fr. Serajnik (1), D. Serajnik (1), Weiss (1). Drugi napevi pa so narodni. Spremljevanje na klavirju, oziroma harmoniju je lahko in diskretno.

Med pesmimi so deklamacije. Te in pa besedilo cele spevoigre sploh se nahaja v posebni brošurici, ki je prideljena spevoigri. Vsebina teh deklamacij je vseskozi primerna za šolsko mladino in zbuja v nji veselje do prirode in njenih lepote.

Kako treba uprizoriti, čitaš v predgovoru. Tam so označene tudi neljube pomote, ki so se vsilile v notni tekst.

Prepričani smo, da se bo spevoigra, kjerkoli jo praktično uporabijo, in to naj bi se mnogokrat, in če le mogoče, vsaj na vsaki večji šoli zgodilo, povsod prav lepo obnesla ter vzbudila v poslušalcih in uprizoriteljih zadovoljstvo.

G. Anton Kosi je občeznan kot izredno marljiv prijatelj in ljubitelj mladine, ki si je zanjo z izdavanjem mladinskih spisov i. t. d. pridobil že mnogo zaslug. Vsak nepristransko sodeč človek mu mora biti hvaležen. Tudi s to spevoigro je podaril slovenski mladini lep dar, ki so mu zanj učitelji in učenci hvaležni. Želeti je le, da bi se jih mnogo našlo, ki bi s pridom segli po spevoigri, prirejajoč šolske veselice in budeč s tem v mladini veselje do šole in lepega petja.

Ni samo koristno mladino navajati le k delu, temveč tudi k pametni in koristni zabavi.

Cena, ta je z besedilom vred 3 K 44 v., se nam ne zdi preveč visoka, dasi bi bila morda ista edina zapreka, da bi založnik, to je g. Anton Kosi sam, ne prišel na svoje stroške. Vendar pa je znano, da so vobče muzikalije jako drage, kar je pomisleka in uvaževanja vredno.

Spevoigro »Letni časi« torej najtopleje priporočamo!

Ali je Primož Trubar upesnitve vreden junak ali ne? Gosp. profesorju dr. Tominšku ogovarja A. Aškerc. V Ljubljani 1905. Natisnila »Narodna tiskarna«. Cena 60 v., s pošto 65 v. — O Aškercem »Trubarju« je priobčil gospod prof. dr. Tominšek oceno v »Ljublj. Zvonu«. V tej brošuri odgovarja sedaj g. Aškerc »Zvonovemu« kritiku. — Slovenci nimamo mnogo moč, ki stoje na začetku velikih, sijajnih dob. A Trubar je tak moč. Zakaj bi ga ne smel Aškerc opevati? Na drugi strani pa naj imajo tudi kritiki svobodno besedo. Vendar pa je dobro, da se pojasni tudi način naše kritike, ki ni vselej objektivna. Dokazov imamo dovolj!

Osebna dohodnina je naslov ravnokar izšli ročni knjižici, ki jo je sestavil in uredil g. Valentin Žun, c. kr. davčni nadzornik v Radovljici, založil pa Iv. P. Lampret v Kranju. Knjižica obsega paragrafe 4. poglavja zakona o osebnih davkih z dne 25. vinotoka 1896., št. 220 drž. zak., kazenska in splošna določila, v kolikor zadevajo osebno dohodnino, najvažnejše določbe izvršitvenih predpisov k temu zakonu in določbe c. kr. upravnega sodišča. Pred vsem je treba poudariti, da je knjižica spisana v prav jasnem in za vsakega razumljivem slogu. G. pisatelj je uredil snov tako, da je vsak predmet, o katerem razpravlja, celoten, kar pogrešamo v drugih enakovrstnih knjigah. Natančno je razložil pisatelj dohodke duhovščine. Ker je knjižica jako praktično sestavljena, upamo, da dobi dovolj odjemalcev. Naprodaj je v vsaki knjigarni. Cena 1 K 20 h, po pošti 1 K 30 h.

Novi razglednici. G. Jernej Bahovec, trgovec s papirjem itd. v Ljubljani, je ravnokar izdal dve novi razglednici. Ena ima podobo velikega biskupa Strossmayerja ter stane komad 10 h, druga pa, sestavljena iz treh delov, kaže na prvem delu Ljubljano s Kamniškimi planinami, na drugem delu Prešerna, Vodnika in Gregorčiča, na tretjem pa ljubljanski Mestni trg. Komad stane 16 h.

Vestnik.

Za učiteljski konvikt je darovala Kranjska hranilnica 300 K; upamo pa, da to še ni bila zadnja in tudi ne največja vsota, saj sede v upravnem svetu možje, ki so bili še vedno naklonjeni naprednemu učitelstvu!

Učiteljski dobrotniki. Gospa Josipina Tollazzi, posestnica v Dol. Logatcu, 6 K; g. dr. Franjo Rozina, odvetnik v Mariboru, 10 K; g. Frane Divjak, posestnik v Krčovini pri Mariboru, 1 K; g. Silvin Hrašovec, c. kr. sodni pristav v Mariboru, 2 K; g. Franc Zacherl iz Ljutomerja 10 K; g. Davorin Vuksinić iz Metlike 1.50 K; g. Fran Guštin, posestnik v Metliki, 2 K; g. J. Krajec, zasebnik v Novem mestu, 3 K; g. Anton Kozlevčar, postajenačelnik v Litiji, 2 K; g. dr. R. Pipuš, odvetnik v Mariboru 4 K; g. Fran Matejčič, c. kr. dež. šolski nadzornik v Trstu, 30 K; učiteljestvo postojnskega okraja je zložilo ob priliki zborovanja okrajnega učiteljskega društva v Matenji vasi, dne 4. maja, 20.07 K; posojilnica v Marezigah pri Kopru 10 K; ga. Katina

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo zboruje dne 21. t. m. ob eni popoldne pri Sv. Križu. 1. Razgovor o konferenčnih vprašanjih. (Obravnava zamud). 2. Iz šolske prakse. 3. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vljudno vabi Strmšek.

Opomba: Ta dan vozi že večerni vlak.

Istra.

Redni letni občni zbor „Slovenskega učiteljskega društva za koperski okraj“ bo dne 18. t. m. v Boljuncu z nastopnim dnevnim redom: 1. Poročilo odbora: a) predsednikovo, b) tajnikovo, c) blagajnikovo. 2. Volitev treh pregledovalcev računa. 3. Poročilo o zadnji glavni skupščini »Zaveze« v Postojni (g. Fr. Waišel). 4. O peticiji državnemu zboru za izboljšanje gmotnega stanja ljudsko šolskemu učiteljstvu (g. Pav. Plesničar). 5. O spomenici-prošnji dež. šolskemu svetu za draginjsko doklado (g. Jos. Valentič). 6. O bojih in sijajni zmagi za petletnice (g. Fr. Waišel). 7. Volitev 4 delegatov k »Zavezni« skupščini v Pulj. 8. Volitev društvenega vodstva. 9. Nasveti in predlogi. Pričetek točno ob 10. uri popoldne.

K obilni udeležbi najvljudneje vabi odbor.

Književnost in umetnost.

Letni časi. Spevoigra. Dvoglasni in triglasni zbori s samospeli, dvospeli ter z deklamacijami, uravnani za spremljevanje na klavirju ali harmoniju. Slovenski mladini poklonil Anton Kosi, učitelj v Središču na Štajerskem.

Pred menoj leži prva slovenska spevoigra za šolsko mladino. Nemci imajo takih del že celo literaturo. Skrajni čas je torej bil, da se je tudi pri nas kdo polotil napisati in založiti tako igro. To oboje pa je kočljiva stvar, zakaj izdavalci se pri nas izpostavi neusmiljeni kritiki, zalagatelj pa ostane navadno na cedilu, ker spevoigre skoro nihče ne kupi. Na kateri šoli pa se vrši kdaj kaka šolska veselica? In omenjena spevoigra je vendar namenjena v prvi vrsti takim slavnostim. Na Štajerskem je v tem oziru seveda drugače. Pri nas na Kranjskem pa smo v tem oziru — prekomodni. Krivi so temu navadno učitelji sami, v drugi vrsti pa tudi krajni šolski sveti, ki imajo skrbeti za material, bodisi notni ali drugačni. Pa tudi ljudstvo semtertja nima smisla za take prireditve.

V predgovoru »Letnih časov« g. Kosi zadostno motivira potrebo in korist takih šolskih veselic in mi se popolnoma strinjamo z njim. Isto bodo storili gotovo tudi za šolo merodajni činitelji.

O muzikalični vrednosti omenjene spevoigre se nam ne zdi potrebno priobčiti obširne in pedantične ocene, ker g. pisatelj bolj muzikalno izobraženim uprizoriteljem spevoigre itak pušča vsaj glede spremljevanja prosto roko.

Spevoigra sestoji iz uvoda (predigra in pesem »V zvezd krdelo« — E. Adamič), 13 pesmi in konca. Pesmi so deloma narodne, ali pa so iz narodnih motivov sestavljene; zato so vse prikupljive in lahke. Sodelovali so različni gospodje, in njih imena so zadostna garancija za dolgoročno pesmič.

E. Adamič (2), Fajgelj (predigra), Hribar (1), Kosi (4), G. Ipavc (2), Fr. Serajnik (1), D. Serajnik (1), Weiss (1). Drugi napevi pa so narodni. Spremljevanje na klavirju, oziroma harmoniju je lahko in diskretno.

Med pesmimi so deklamacije. Te in pa besedilo cele spevoigre sploh se nahaja v posebni brošurici, ki je prideljena spevoigri. Vsebina teh deklamacij je vseskozi primerna za šolsko mladino in zbuja v nji veselje do prirode in njenih lepote.

Kako treba uprizoriti, čitaš v predgovoru. Tam so označene tudi neljube pomote, ki so se vsilile v notni tekst.

Prepričani smo, da se bo spevoigra, kjerkoli jo praktično uporabijo, in to naj bi se mnogokrat, in če le mogoče, vsaj na vsaki večji šoli zgodilo, povsod prav lepo obnesla ter vzbudila v poslušalcih in uprizoriteljih zadovoljstvo.

G. Anton Kosi je občezen kot izredno marljiv prijatelj in ljubitelj mladine, ki si je zanjo z izdavanjem mladinskih spisov i. t. d. pridobil že mnogo zaslug. Vsak nepristransko sodeč človek mu mora biti hvaležen. Tudi s to spevoigro je podaril slovenski mladini lep dar, ki so mu zanj učitelji in učenci hvaležni. Želeti je le, da bi se jih mnogo našlo, ki bi s pridom segli po spevoigri, prirejajoč šolske veselice in budeč s tem v mladini veselje do šole in lepega petja.

Ni samo koristno mladino navajati le k delu, temveč tudi k pametni in koristni zabavi.

Cena, ta je z besedilom vred 3 K 44 v., se nam ne zdi preveč visoka, dasi bi bila morda ista edina zapreka, da bi založnik, to je g. Anton Kosi sam, ne prišel na svoje stroške. Vendar pa je znano, da so vobče muzikalije jako drage, kar je pomisleka in uvaževanja vredno.

Spevoigro »Letni časi« torej najtopleje priporočamo!

Ali je Primož Trubar upesnitve vreden junak ali ne? Gosp. profesorju dr. Tominšku ogovarja A. Aškerc. V Ljubljani 1905. Natisnila »Narodna tiskarna«. Cena 60 v., s pošto 65 v. — O Aškercem »Trubarju« je priobčil gospod prof. dr. Tominšek oceno v »Ljublj. Zvonu«. V tej brošuri odgovarja sedaj g. Aškerc »Zvonovemu« kritiku. — Slovenci nimamo mnogo mož, ki stoje na začetku velikih, sijajnih dob. A Trubar je tak mož. Zakaj bi ga ne smel Aškerc opevati? Na drugi strani pa naj imajo tudi kritiki svobodno besedo. Vendar pa je dobro, da se pojasni tudi način naše kritike, ki ni vselej objektivna. Dokazov imamo dovolj!

Osebna dohodnina je naslov ravnokar izšli ročni knjižici, ki jo je sestavil in uredil g. Valentin Žun, c. kr. davčni nadzornik v Radovljici, založil pa Iv. P. Lampret v Kranju. Knjižica obsega paragrafe 4. poglavja zakona o osebnih davkih z dne 25. vinotoka 1896., št. 220 drž. zak., kazenska in splošna določila, v kolikor zadevajo osebno dohodnino, najvažnejše določbe izvršitvenih predpisov k temu zakonu in določbe c. kr. upravnega sodišča. Pred vsem je treba poudariti, da je knjižica spisana v prav jasnem in za vsakega razumljivem slogu. G. pisatelj je uredil snov tako, da je vsak predmet, o katerem razpravlja, celoten, kar pogrešamo v drugih enakovrstnih knjigah. Natančno je razložil pisatelj dohodke duhovščine. Ker je knjižica jako praktično sestavljena, upamo, da dobi dovolj odjemalcev. Naprodaj je v vsaki knjigarni. Cena 1 K 20 h, po pošti 1 K 30 h.

Novi razglednici. G. Jernej Bahovec, trgovec s papirjem itd. v Ljubljani, je ravnokar izdal dve novi razglednici. Ena ima podobo velikega biskupa Strossmayerja ter stane komad 10 h, druga pa, sestavljena iz treh delov, kaže na prvem delu Ljubljano s Kamniškimi planinami, na drugem delu Prešerna, Vodnika in Gregorčiča, na tretjem pa ljubljanski Mestni trg. Komad stane 16 h.

Vestnik.

Za učiteljski konvikt je darovala Kranjska hranilnica 300 K; upamo pa, da to še ni bila zadnja in tudi ne največja vsota, saj sede v upravnem svetu možje, ki so bili še vedno naklonjeni naprednemu učiteljstvu!

Učiteljski dobrotniki. Gospa Josipina Tollazzi, posestnica v Dol. Logatcu, 6 K; g. dr. Franjo Rozina, odvetnik v Mariboru, 10 K; g. Frane Divjak, posestnik v Krčovini pri Mariboru, 1 K; g. Silvin Hrašovec, c. kr. sodni pristav v Mariboru, 2 K; g. Franc Zacherl iz Ljutomerja 10 K; g. Davorin Vuksinić iz Metlike 150 K; g. Fran Guštin, posestnik v Metliki, 2 K; g. J. Krajec, zasebnik v Novem mestu, 3 K; g. Anton Kozlevčar, postajenačelnik v Litiji, 2 K; g. dr. R. Pipuš, odvetnik v Mariboru 4 K; g. Fran Matejčič, c. kr. dež. šolski nadzornik v Trstu, 30 K; učiteljstvo postojnskega okraja je zložilo ob priliki zborovanja okrajnega učiteljskega društva v Matenji vasi, dne 4. maja, 2007 K; posojilnica v Marezigah pri Kopru 10 K; ga. Katina

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo zboruje dne 21. t. m. ob eni popoldne pri Sv. Križu. 1. Razgovor o konferenčnih vprašanjih. (Obravnava zamud). 2. Iz šolske prakse. 3. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vljudno vabi Strmšek.

Opomba: Ta dan vozi že večerni vlak.

Istra.

Redni letni občni zbor „Slovenskega učiteljskega društva za koperski okraj“ bo dne 18. t. m. v Boljuncu z nastopnim dnevnim redom: 1. Poročilo odbora: a) predsednikovo, b) tajnikovo, c) blagajnikovo. 2. Volitev treh pregledovalcev računa. 3. Poročilo o zadnji glavni skupščini »Zaveze« v Postojni (g. Fr. Waišel). 4. O peticiji državnemu zboru za izboljšanje gmotnega stanja ljudsko šolskemu učitelstvu (g. Pav. Plesničar). 5. O spomenici-prošnji dež. šolskemu svetu za draginjsko doklado (g. Jos. Valentič). 6. O bojih in sijajni zmagi za petletnice (g. Fr. Waišel). 7. Volitev 4 delegatov k »Zavezni« skupščini v Pulj. 8. Volitev društvenega vodstva. 9. Nasveti in predlogi. Pričetek točno ob 10. uri popoldne.

K obilni udeležbi najvljudneje vabi odbor.

Književnost in umetnost.

Letni časi. Spevoigra. Dvoglasni in triglasni zbori s samospeli, dvospeli ter z deklamacijami, uravnani za spremljevanje na klavirju ali harmoniju. Slovenski mladini poklonil Anton Kosi, učitelj v Središču na Štajerskem.

Pred menoj leži prva slovenska spevoigra za šolsko mladino. Nemci imajo takih del že celo literaturo. Skrajni čas je torej bil, da se je tudi pri nas kdo polotil napisati in založiti tako igro. To oboje pa je kočljiva stvar, zakaj izdavalci se pri nas izpostavi neusmiljeni kritiki, zalagatelj pa ostane navadno na cedilu, ker spevoigre skoro nihče ne kupi. Na kateri šoli pa se vrši kdaj kaka šolska veselica? In omenjena spevoigra je vendar namenjena v prvi vrsti takim slavnostim. Na Štajerskem je v tem oziru seveda drugače. Pri nas na Kranjskem pa smo v tem oziru — prekomodni. Krivi so temu navadno učitelji sami, v drugi vrsti pa tudi krajni šolski sveti, ki imajo skrbeti za material, bodisi notni ali drugačni. Pa tudi ljudstvo semtertja nima smisla za take prireditve.

V predgovoru »Letnih časov« g. Kosi zadostno motivira potrebo in korist takih šolskih veselic in mi se popolnoma strinjamo z njim. Isto bodo storili gotovo tudi za šolo merodajni činitelji.

O muzikalični vrednosti omenjene spevoigre se nam ne zdi potrebno priobčiti obširne in pedantične ocene, ker g. pisatelj bolj muzikalno izobraženim uprizoriteljem spevoigre itak pušča vsaj glede spremljevanja prosto roko.

Spevoigra sestoji iz uvoda (predigra in pesem »V zvezd krdelo« — E. Adamič), 13 pesmi in konca. Pesmi so deloma narodne, ali pa so iz narodnih motivov sestavljene; zato so vse prikupljive in lahke. Sodelovali so različni gospodje, in njih imena so zadostna garancija za dolgoročno pesmič.

E. Adamič (2), Fajgelj (predigra), Hribar (1), Kosi (4), G. Ipavc (2), Fr. Serajnik (1), D. Serajnik (1), Weiss (1). Drugi napevi pa so narodni. Spremljevanje na klavirju, oziroma harmoniju je lahko in diskretno.

Med pesmimi so deklamacije. Te in pa besedilo cele spevoigre sploh se nahaja v posebni brošurici, ki je prideljena spevoigri. Vsebina teh deklamacij je vseskozi primerna za šolsko mladino in zbuja v nji veselje do prirode in njenih lepote.

Kako treba uprizoriti, čitaš v predgovoru. Tam so označene tudi neljube pomote, ki so se vsilile v notni tekst.

Prepričani smo, da se bo spevoigra, kjerkoli jo praktično uporabijo, in to naj bi se mnogokrat, in če le mogoče, vsaj na vsaki večji šoli zgodilo, povsod prav lepo obnesla ter vzbudila v poslušalcih in uprizoriteljih zadovoljstvo.

G. Anton Kosi je občezen kot izredno marljiv prijatelj in ljubitelj mladine, ki si je zanjo z izdavanjem mladinskih spisov i. t. d. pridobil že mnogo zaslug. Vsak nepristransko sodeč človek mu mora biti hvaležen. Tudi s to spevoigro je podaril slovenski mladini lep dar, ki so mu zanj učitelji in učenci hvaležni. Želeti je le, da bi se jih mnogo našlo, ki bi s pridom segli po spevoigri, prirejajoč šolske veselice in budeč s tem v mladini veselje do šole in lepega petja.

Ni samo koristno mladino navajati le k delu, temveč tudi k pametni in koristni zabavi.

Cena, ta je z besedilom vred 3 K 44 v., se nam ne zdi preveč visoka, dasi bi bila morda ista edina zapreka, da bi založnik, to je g. Anton Kosi sam, ne prišel na svoje stroške. Vendar pa je znano, da so vobče muzikalije jako drage, kar je pomisleka in uvaževanja vredno.

Spevoigro »Letni časi« torej najtopleje priporočamo!

Ali je Primož Trubar upesnitve vreden junak ali ne? Gosp. profesorju dr. Tominšku ogovarja A. Aškerc. V Ljubljani 1905. Natisnila »Narodna tiskarna«. Cena 60 v., s pošto 65 v. — O Aškercem »Trubarju« je priobčil gospod prof. dr. Tominšek oceno v »Ljublj. Zvonu«. V tej brošuri odgovarja sedaj g. Aškerc »Zvonovemu« kritiku. — Slovenci nimamo mnogo mož, ki stoje na začetku velikih, sijajnih dob. A Trubar je tak mož. Zakaj bi ga ne smel Aškerc opevati? Na drugi strani pa naj imajo tudi kritiki svobodno besedo. Vendar pa je dobro, da se pojasni tudi način naše kritike, ki ni vselej objektivna. Dokazov imamo dovolj!

Osebna dohodnina je naslov ravnokar izšli ročni knjižici, ki jo je sestavil in uredil g. Valentin Žun, c. kr. davčni nadzornik v Radovljici, založil pa Iv. P. Lampret v Kranju. Knjižica obsega paragrafe 4. poglavja zakona o osebnih davkih z dne 25. vinotoka 1896., št. 220 drž. zak., kazenska in splošna določila, v kolikor zadevajo osebno dohodnino, najvažnejše določbe izvršitvenih predpisov k temu zakonu in določbe c. kr. upravnega sodišča. Pred vsem je treba poudariti, da je knjižica spisana v prav jasnem in za vsakega razumljivem slogu. G. pisatelj je uredil snov tako, da je vsak predmet, o katerem razpravlja, celoten, kar pogrešamo v drugih enakovrstnih knjigah. Natančno je razložil pisatelj dohodke duhovščine. Ker je knjižica jako praktično sestavljena, upamo, da dobi dovolj odjemalcev. Naprodaj je v vsaki knjigarni. Cena 1 K 20 h, po pošti 1 K 30 h.

Novi razglednici. G. Jernej Bahovec, trgovec s papirjem itd. v Ljubljani, je ravnokar izdal dve novi razglednici. Ena ima podobo velikega biskupa Strossmayerja ter stane komad 10 h, druga pa, sestavljena iz treh delov, kaže na prvem delu Ljubljano s Kamniškimi planinami, na drugem delu Prešerna, Vodnika in Gregorčiča, na tretjem pa ljubljanski Mestni trg. Komad stane 16 h.

Vestnik.

Za učiteljski konvikt je darovala Kranjska hranilnica 300 K; upamo pa, da to še ni bila zadnja in tudi ne največja vsota, saj sede v upravnem svetu možje, ki so bili še vedno naklonjeni naprednemu učitelstvu!

Učiteljski dobrotniki. Gospa Josipina Tollazzi, posestnica v Dol. Logatcu, 6 K; g. dr. Franjo Rozina, odvetnik v Mariboru, 10 K; g. Frane Divjak, posestnik v Krčovini pri Mariboru, 1 K; g. Silvin Hrašovec, c. kr. sodni pristav v Mariboru, 2 K; g. Franc Zacherl iz Ljutomerja 10 K; g. Davorin Vuksinić iz Metlike 150 K; g. Fran Guštin, posestnik v Metliki, 2 K; g. J. Krajec, zasebnik v Novem mestu, 3 K; g. Anton Kozlevčar, postajenačelnik v Litiji, 2 K; g. dr. R. Pipuš, odvetnik v Mariboru 4 K; g. Fran Matejčič, c. kr. dež. šolski nadzornik v Trstu, 30 K; učiteljestvo postojnskega okraja je zložilo ob priliki zborovanja okrajnega učiteljskega društva v Matenji vasi, dne 4. maja, 2007 K; posojilnica v Marezigah pri Kopru 10 K; ga. Katina

Guštinova v Metliki 10 K; g. Ivan Pavšek, gostilničar v Lescah, 4 K; g. Dinca Edi Tavčarjeva, v Št. Vidu pri Vipavi 2 K.

Čekovni promet učiteljskega konvikta. (Letnina za l. 1905.) G. Franc Scheschark, nadučitelj v Kočevju; g. Ivan Zotter, nadučitelj na Gomilskem; g. Ivan Štrukelj, učitelj na Robu; g. Martin Repič, šolovodja v Rakovcu; g. Ivan Potrato, učitelj v Št. Vidu pri Lukovici; g. A. Žager, nadučitelj, gđc. Ter. Kovačič, učiteljica in g. Jos. Milhaus, vsi iz Pletrovč; g. Josip Sabati, nadučitelj in gđc. Marija Negovetič, učiteljica v G. Polskavi; g. Josip Vidic, nadučitelj v p., g. Josip Fischer, nadučitelj, gđc. Poldi Piano, učiteljica, g. Srečko Pečar, učit. in g. B. Schmidt, učitelj v Št. Pavlu pri Preboldu; g. J. Muren, učitelj v Draščičah; g. Vekoslav Strmšek, nadučitelj (3 K) in gđc. Otilija Fünck, učiteljica na Pristavi; g. Tomo Petrovec, nadučitelj in ga. Amalija Slatner, učiteljica v Polhovem gradu; g. Josip Slekovec, nadučitelj, gđc. Anka Vauda, učiteljica, g. Frančiška Čonč, učiteljica, gosp. Jernej Črnko in g. Josip Čonč, učitelj v Jarenini.

Kolekta poštih znamk za učiteljski konvikt. Iz tolminskega okraja (1602 K), je poslal gosp. Josip Rakovšček, nadučitelj na Cerknem. Nova kolekta se je odposlala v Št. Viško goro.

† **Janez Eppich.** Dne 2. t. m. je umrl v Ljubljani g. Janez Eppich, c. kr. vadniški učitelj v pokoju. Rojen je bil l. 1834 v Polomu na Kočevskem, študiral je v Ljubljani, služboval kot suplent v Vodica in kot podučitelj v Škofji Loki, l. 1858. pa je dobil mesto podučitelja na c. kr. normalni glavni šoli v Ljubljani. L. 1871. je bil imenovan za vadniškega učitelja na c. kr. učiteljsko v Ljubljani. V pokoj je šel koncem julija 1899. Več let je bil tudi okrajni šolski nadzornik za litijski, pozneje pa logaški okraj. Bil je tudi član izpraševalne komisije za ljudske in meščanske šole. Živel je samo svojemu poklicu. N. v. m. p.!

Velik moralist je postal tudi glasoviti prijatelj šolstva in učiteljstva — dr. Ivan Šusteršič. Dne 31. pret. mes. je imel shod, ki je bil po »Slovenčev« verodostojnosti nad vse sijajen in sicer je razlagal svojo modrost »našemu dobremu ljudstvu« v dolenskih Toplicah. Učil je pa to »naše dobro ljudstvo« tudi lepih reči, ki se popolnoma ujema s krščanskim življenjem in z moralo — učil ga je upora proti posvetni gosposki. Govoril je tudi te besede: »... Tako je bilo mogoče, da je sklenila šolska oblast, da svojega otroka, ki hodi v šolo, ne smete pošiljati na pošto po pisma, češ, morda je kak časopis vmes; »Slovenec«, »Domoljub« ali kaj podobnega. — To se je zgodilo na ukaz dež. šol. sveta. Mi bomo zaraditega izgovorili krepko besedo v državnem in deželnem zboru. — Od kod ima neki dež. šolski svet pravico, posegati v pravice staršev? Ukazovati imata le oče in mati. Saj sta ona gospodarja svojega otroka. Rečem vam: Postavite se na noge in ne brigajte se za nepostavni ukaz! Delajte, kakor bi ga ne bilo! Pošiljajte še nadalje svoje otroke na pošto! Tukaj je segel dež. šolski svet v pravico staršev. — Tudi tepsti ne smejo več vaših otrok. Naznanite meni vsak slučaj protipostavnosti.« — Da ni vsa stvar takšna, vedo tisti, ki jim je znan oni ukaz. A svetnika-poslanca to malo ženira. Na vsak način pa je vodja klerikalcev prav navaden zavodnik, ki ščuje ljudi in jih tira v neprimere. Vrhutega pa diši zadnji citirani stavek njegovega govora prav neprijetno — po ošabnosti in in denuncijanstvu. A kaj hočemo: to so vse lepe katoliške čednosti!

2.200 lir za papeža. »Omladina« piše: O Veliki noči je potovalo več poljskih, ogrskih in nad 40 slovenskih dijakov v Rim. Da bi bil privaten izlet, katerega bi ne vodili klerikalci, bolj na mestu, ni dvoma. (Če lahko prihajajo v naše kraje češki in ruski dijaki v spremstvu naprednih profesorjev in lajikov, bi tudi pri nas bilo možno prirediti na slični podlagi izlet v Rim! Op. ur.) Nočemo kritikovati onega, kar se je nudilo kot prenočišče in hrana izletnikom za drag denar, nekaj pa hočemo pribiti in to je dejstvo, da so slovenski dijaki šele zadnje dni svojega

bivanja v Rimu zvedeli, da so tudi oni pripomogli k papeževemu daru 2200 lir in da se jim je odtrgalo v to svrhu sorazmerno veliko vsoto denarja. — Taki slovenski dijaki kot so se udeležili letošnjega potovanja v Rim bi pač lahko doma zvedeli, da je vsako od klerikalcev aranžirano romanje že načelno določeno za to, da se na eni strani dviga in utrjuje ugled poglavarja cerkvene politike ali klerikalizma, na drugi pa zato, da se na lep način izsesa iz ljudstva zopet nekaj grošev v klerikalne namene. Značilno je, da so tako pošteno romanje jako priporočale naše šolske oblasti.

Skušnjo učne usposobljenosti so napravili sledeči gospodje in gospodične: za meščanske šole: Karel Javoršek za nemški jezik, zgodovino in zemljepisje s slovenskim učnim jezikom; za ljudske šole z nemškim in slov. učnim jezikom A. Drašček od D. M. v Polju, Viktor Gerčar, Oskar Moll z Laškega, J. Primožič iz Sorice, Emil Schiffner iz Ljubljane, Fran Silvester iz Črnega vrha, Albina Azmanova iz Srednje vasi, Suzana Balohova od D. M. v Polju, s. Cirila Gerčar iz Škofje Loke, Antonija Germek-Rakovčeva iz Št. Lenarta, Friderika Kalmusova iz Gorij, Ivana Paternostrova iz Tržiča, Matilda Poženelova iz Črnega vrha, Roza Randlova od Vsesvetov pri Ormožu, Hedvika Schottova iz Mirne peči in Ana Šufaljeva iz Vel. Lašč; Marija Schmidingerjeva iz Ljubljane iz francoščine z nemškim učnim jezikom; Erlinda Bernardova od Sv. Jurja na Šavnicah za ljudske šole z nemškim in Josip Polanc iz Pušinc s slov. učnim jezikom; Alojzij Pfurtscheller iz Opatije in Margareta Wagnerjeva iz Škofje Loke za ljudske šole z nemškim in Doroteja Dereanijeva s Svete Gore pri Litiji s slov. učnim jezikom. — En kandidat za meščanske šole je odstopil, ena kandidatinja za francoski jezik je bila reprobirana in en kandidat za ljudske šole pa ni prišel k skušnji.

Šolske vesti na Štajerskem. Razširijo se sledeče šole: štirirazrednica v Kamnici pri Mariboru v petrazrednico; tri-razrednica na Pilštanju v štirirazrednico in dvorazrednica (nemška) v Štoreh pri Celju v trirazrednico. Učitelj-vodja enorazrednice Sile-Vrhe je postal Iv. Mohorko, dosedaj vodja enorazrednice pri Sv. Jerneju nad Muto. Stalni učitelji, oziroma učiteljice so postali: pri Sv. Petru pod Sv. Gorami Fr. Gostinčar iz Dobja, v Žetilih ondotni začasni učitelj Josip Korban, v Kapeli pri Brežicah ondotni začasni učit. Martin Satlar, v Sromljah Marija Črček, dosedaj v Čadramu, v Zabukovju ondotna začasna učiteljica Fr. Hrovat, v Lambergu Marija Zidar rojena Leinfellner, dosedaj prava učiteljica v Novi cerkvi pri Celju in v Poljčanah ondotna začasna učiteljica Amalija Martelanc.

Imenovanje. Glavni učitelj na c. kr. učiteljsko v Ljubljani, g. Rudolf E. Peerz, je imenovan za okrajnega šol. nadzornika za nemške šole črnomeljskega, kočevskega in novomeškega okraja. »Omladina« poroča, da mení imenovani g. postati ravnatelj meščanske šole v Krškem.

Častno občanstvo. Občine Brestovec, Nimno, Okolica Slatina, Plat, Rajnkovec, Sečovo, Sv. Katarina, Sv. Mohor in Sv. Trojica so imenovale v svojih sejah dne 16. aprila t. l. gospoda Simona Škrabla, nadučitelja pri Sv. Križu tik Slatine, v znak hvaležnega priznanja njegovih izrednih zaslug na šolskem, gospodarskem in političnem polju za častnega občana.

Letošnja uradna aprilka šala se glasi: »Letos imamo hroščevo leto. Učiteljstvo naj vpliva na šolsko mladino, da se ta mrčes kolikor mogoče pokonča.« Proti tem ukazu pa bodo letos učitelji in šolarji odločno štrajkali. Radovedni smo, ali pridejo učitelji zaradi tega tudi v disciplinarno preiskavo, ali bodo šli hrošček lovit tisti, ki so ta ukaz izdali?

Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani prosi tem potom vse one častite rodoljubkinje in cenjene rodoljube, ki se ukvarjajo z razprodajo »narodnega koleka«, da izvolijo vsaj do konca meseca majnika 1905 vposlati društvenemu vodstvu še dolžne zneske. Obenem se naprošajo, da izvolijo naznaniti, od koga so prejeli te »narodne kolke«, za katere pošiljajo denar.

Nova šola v Vremah. Naš članek o šoli v vinnjaku je rodil dober sad. Dne 30. pret. mes. so namreč sklenile prizadete občine, da rajše prispevajo (10% na davke) k zgradbi nove šole nego za popraviljanje v onem članku imenovanega poslopja. Uverile so se, da prostor nikakor ni sposoben za uporabo šole. To je gotovo tudi lepo zadoščenje za tamošnjega nadučitelja tovariša Justina, ki so mu za njegovo neustrašeno delovanje v prid šolstva obesili disciplinarno preiskavo na vrat. Na to bomo seveda obračali vso pažnjo in govorili o tem, ko pride doba. Gradiva imamo dovolj! »Slovenec«, kakor znano, je takrat imenoval naš list, ki se je zavzel za pošteno stvar, svinjak. Te žalitve ni še do danes preklical, česar seveda nismo pozabili. Saj pride doba, ko se bomo pošteno in z obrestmi revanžirali!

Razstava učil v Ljubljani. Dobili smo to oficijalno obvestilo: Ob priliki dež. učiteljske skupščine, ki bo letos v Ljubljani bržkone dne 3. do 7. septembra, bo tudi razstava učil, ki utegne biti, sodeč po sedanjih pripravah precej obsežna. V ta namen je povabil mestni župan ljubljanski kot predsednik c. kr. mestnega šolskega sveta dne 2. maja vse šolske voditelje ljubljanskih šol na posvetovanje. Posvetovanje, ki se ga je udeležil tudi c. kr. okrajni šolski nadzornik g. A. Maier, je otvoril s prijaznim pozdravom c. kr. dež. šolski nadzornik, g. Fran Levec. Na predsednikovo vprašanje se je sklenilo enoglasno, da se priredi razstava v prostorih prve mestne deške ljudske šole v Komenskega ulicah (na Ledini). Razstavila se bodo v prvi vrsti vsa ona učila, ki jih priporoča dež. šolski svet za enorazredne, dvorazredne, trirazredne, štirirazredne in petrazredne ljudske šole. Princip, po katerem se bo razstava priredila, ali po predmetih, ali po kategorijah šol, se prepušča razstavnemu odboru, v katerega so se določili c. kr. okr. šolski nadzornik g. A. Maier (predsednik), vsi šolski voditelji in voditeljice ljubljanskih šol ter varuhi učil posameznih šol. Ta odbor, ki se po potrebi lahko pomnoži s člani mestnega učiteljstva, bo volil izmed sebe zopet razne odseke. Poleg učil se bodo razstavili tudi pisalni, risalni in spisovni izdelki učencev in učenk in ne samo ljubljanskih šol, ampak tudi šol z dežele; torej je k sodelovanju razstave povabljen tudi vse učit. z dežele. G. predsednik je izrazil željo, da bi se razstavila v posebni sobi učila, ki so jih učitelji sami priredili, in kaka posebna učila, ki jih imajo na razpolago nekatere šole. Za pokritje stroškov se je sklenilo, prositi dež. odbor, občinski svet ljubljanski in Kranjsko hranilnico za podporo. Povabile se bodo tudi znane tvrdke, ki prodajajo učila in samoučila, da razstavijo ob tej priliki svoje predmete. Razstava učil se bo otvorila dne 31. avgusta, zaključila pa dne 7. septembra. — Razstavni odbor je imel dne 5. maja drugo sejo. Določilo se je, da se priredi v eni sobi razstava vseh učil, ki jih priporoča deželni šolski svet za enorazredne do petrazredne ljudske šole. V ostalih sobah se bo pa priredila razstava učil za posamezne predmete, in sicer za nazorni nauk, domoznanstvo, zemljepis in zgodovino, računstvo, prirodopis in prirodoslovje; v eni sobi se bodo razstavili pisalni, risalni in spisovni izdelki učencev, v drugi pa učila, ki so jih učitelji sami priredili. Za vsak oddelek razstave se je izvolil poseben odsek, ki bo moral prirediti in urediti razstavo dotičnega oddelka. Ti odseki so tako-le sestavljeni: 1. Za razstavo učil I. do V. razredne šole: gg. Dimnik, Furlan, Jelenc in Smrdelj; 2. za nazorni nauk: g. Armič, gđc. Kilar, gđc. Marout in S. Modesta Pirc; 3. za domoznanstvo: gg. Sadar in Simon; 4. za zemljepis in zgodovino: gg. Jeglič, Marolt, Wider in gđc. Strle; 5. za računstvo: gđc. Golf in gg. Likozar in Valenta; 6. za prirodopis: gđc. Cidrich, S. Leonora Mantuani in g. Škulj; 7. za prirodoslovje: g. Bernot, gđc. Svetek in gđc. Zemme; 8. za pisalne, risalne in spisovne izdelke: g. Bezljaj, gđc. Borowsky, g. Levec in g. Simon; 9. za verouk: mestni katehetje; 10. za učila, ki so jih učitelji sami priredili: S. Terezija in g. Trošt; 11. za posamezne tvrdke: g. Dimnik. — V načelstvu vsem tem odsekom so pa gg. Dimnik, Furlan in Sadar.

Žalitev učiteljstva. V članku, kjer govorimo o uradnem upokojenju ravnatelja Lapajnet, stoje tudi besede, ki jih je zabrusil v lice imenovanemu tovarišu nadzornik profesor Belar: »Hat Er noch nicht sein Pensionsgesuch überreicht?« — Ta nadzornikov »Er« je za učiteljstvo skrajno žaljiv, in učiteljstvo hoče zanj zadoščenja! Tako so govorili svoje dni ošabneži s svojimi ponižnimi služabniki, a dandanes ne sme nihče nikdar in nikoli govoriti z učiteljem v takem tonu! Ako hoče biti profesor Belar nadzornik, se mora učiti pred vsem dostojnosti in takta! Ogorčeno učiteljstvo zahteva, da mu dá nadzornik Belar zadoščenje, zahteva pa tudi, da pusti svoje mesto človeku, ki bo znal z učiteljstvom govoriti tako, kakor se spodobi izobraženemu človeku. Možje, ki imajo kaj veljave in čuta dostojnosti, naj poskrbe v deželnem šolskem svetu, da stori ta odločne in primerne korake, da se vrne učiteljstvu razžaljena čast in da dobi krivec zaslužen kazni!

Kmetška posojilnica za ljubljansko okolico. Dne 4. majnika 1905 se je vršil 25. občni zbor »Kmetške posojilnice za ljubljansko okolico« v Ljubljani. — Zavod pod spretnim načelstvom gg. Kneza in dr. J. Stareta ter vodstvom neumorno delujočega blagajnika g. Otona Bayerja se je tudi letos velikodušno spomnil učeče se mladine in učiteljstva. Po nasvetu nadzorstva je odobril občni zbor med drugimi sledeča darila: »Učiteljskemu konviktu« prvi rok pokroviteljnine 100 K; »Narodni šoli« 40 K; šoli v Šiški 60 K; na Igu 50 K; šolam v Šmartnem pod Šmarno goro, Sv. Petru v Ljubljani, Dobrovi in Šmarju po 40 K; v Želimljah, Viču, v Ježici, Črnučah, Škocjanu, Sv. Jakobu na Savi in Št. Lenartu po 30 K; D. Mariji v Polju, Golem in Dolu po 20 K; Ciril Metodovi družbi 100 K; visokošolcem na Dunaju, Gradcu in Pragi po 60 K in dijaški kuhinji 80 K, torej za šolske namene skupaj 1040 K. Na občnem zboru se je za darove šolam in konviktu zahvalil navzoči nadučitelj Fr. Ks. Trošt z Iga ter obenem prosil še daljne naklonjenosti in podpore.

Zdravilne ustanove in zdravilni prispevki prvega splošnega uradniškega društva avstro-ogrske monarhije. Kakor vsako leto je tudi letos uradniško društvo podeljevalo zdravilne ustanove za ubožne in bolehnne svoje člane. Došlo je 247 prošenj in o teh je odločil upravni svet v svoji seji dne 11. malega travna t. l. in podelil 151 prošilec zdravilne ustanove v skupnem znesku K 18.820 in vrhutega 11 prošilec oskrbel prosto zdravljenje v raznih zdraviliščih. Za naš učitelje so zlasti sledeči podatki zanimivi: Med 247 prošilci je bilo 90 učiteljev, od katerih se je 58 ugodilo in vrhutega 7 podelilo brezplačno zdravljenje, tako da se je tudi pri podelitvi zdravilnih ustanov na učiteljstvo najbolj oziralo. — Članom uradniškega društva so v več nego čez 200 zdraviliščih in kopelih brezplačna mesta in znatne ugodnosti na razpolago.

Učiteljsko mesto. Na trirazrednici na Humu pri Ormožu je razpisano v III. plačilnem razredu mesto učitelja, event. učiteljice v stalno nameščenje s prostim stanovanjem in najpotrebnejšim pohištvo. Prošnje do 20. majnika t. l. na krajni šolski svet na Humu, pošta: Ormož, Štajersko.

Ustanove za obrtna učilišča. Naučno ministrstvo razpisuje za obisk obrtnih šol večje število ustanov. Dotični razpis se nahaja v IX. številki lista: Verordnungsblatt des k. k. Ministeriums für Kultus und Unterricht. Iz njega je razvidno, da veljajo ustanove tudi za obiskovalce zimskih kurzov za stavbne obrtnike. Neimovitim, a podjetnim in nadarjenim pomočnikom (in tudi mojstrom) zidarskega, tesarskega in kamnoseškega obrta je torej dana prilika, dobiti za obisk takih kurzov, ki se nahajajo tudi na c. kr. umetno-obrtni strokovni šoli v Ljubljani, izdatno podporo (40 K na mesec). Prošnjam, ki jih je vložiti do 15. maja pri ravnateljstvu imenovane obrtne šole v Ljubljani, je pridjati krstni list (zahteva starost najmanj 17 let), domovinski list, ubožno izpričevalo, šolska izpričevala in učni list dotičnega obrta. V interesu naših stavbnih obrtnikov opozarjamo na te ustanove.

Razgled po šolskem svetu.

— **Nemčija proti ruskim dijakom.** Število ruskih dijakov — tako javljajo iz Monakovega — je na tamošnji tehniški vis. šoli že nekoliko let v razmerju s skupnim obiskom jako veliko. Z ozirom na to dejstvo je odredila bavarska vlada, da do daljše odredbe več ne smejo sprejemati ruskih dijakov na to tehniško visoko šolo.

— **Inozemski dijaki na nemških vseučiliščih.** V zadnjih letih se je število inozemskih dijakov na nemških vseučiliščih znatno pomnožilo. V preteklem letu je na Nemškem v letnem semestru študiralo 860 dijakov iz Rusije, 536 iz Avstrije, 276 iz Amerike, 253 iz Švice, 149 z Angleškega in 133 iz Azije (največ Japoncev). Skupno je bilo 2299 dijakov iz Evrope, 432 pa iz izvenevropskih držav.

— **Nemška meščanska šola v Karolinah (Praga).** Praški občinski svet je sklenil, da ustavi prispevanje za to šolo. Zato bo morala ta meščanska šola ustaviti delovanje.

— **Sad nemčurske vzgoje.** Kake krasne sadove rode utrakvistične ljudske šole po Koroškem, naj služi v dokaz sledeče pismo, ki ga je pisal sin svoji materi: »Ich Mache Inen Pekent das Ich Nach Teinach durten Beri di ferbonte auf Suchen Ich bleib in Suntak durten am 15. August! gumie Nach Klagenfurt in Erschten zug! mechten so gut sein unt miech ab barten oder Lengel ich gum das bagen drum das ich inen noch eimal sehen ber: pefou ich Ein riken ber. — Kaj je pač porekla mati na ta sinov pozdrav, na to jecljanje, ki je povse nerazumljivo? To je žalostno za matere; tako se potem maščuje na njih slaba vzgoja, da ne morejo razumeti več lastnih otrok.

— **Šolske hranilnice na Ruskem.** Leta 1904. je bilo pri srednjih in elementarnih šolah na Ruskem 1926 hranilnic. Izmed 332.000 učencev na teh šolah je imelo svoje vložke v hranilnicah 15%, tako, da je imelo vsake šole 22 učencev po 59 rubljev in 81 kopejk vloženi, ali povprečno vsak učenec po 2 rublja in 77 kopejk. Vsota vložnega denarja je znašala v mestnih šolah 129.133 rubljev, v kmetijskih šolah pa 26.679 rubljev.

— **Zvezo italijanskih učiteljev za Primorje** so ustanovili v Trstu dne 29. pret. mes. Namen zvezi je moralno in materialno pospeševati učiteljske težnje ter stremeti za času primernimi šolskimi reformami. Zveza šteje že 600 članov. Predsednik je tržaški učitelj A. Betioli, podpredsednika pa sta L. Hrast in J. Franzot.

— **Čudna šola.** Na obalah reke La Plata v Južni Ameriki imajo pač najbolj čudno šolo. Po uro in še več so oddaljeni živinski hlevi drug od drugega v sredi Argentinijske. Šola je. Učenci prihajajo na konjih, oboroženi s samokresi. Ker učitelja še ni, se vadijo v streljanju v tarčo. Tu pride učitelj ravnotako na konju in dobro oborožen. Samokrese odlože, in prične se pouk, ki pa ne traja predolgo. Po pouku se zopet poizgube učenci vsak na svoj samotni stan, in tudi učitelj odrine v drug kraj, kjer je napovedal ravnotako šolo.

Listnica uredništva.

Koleginja na Gorenjskem: Poročila o zborovanju »Društva slovenskih učiteljev« in vabila k temu zborovanju nismo doslej zato priobčili, ker ga nismo od nikogar prejeli. O tem zborovanju smo zvedeli šele iz drugih listov. Ne vemo, ali nas prezirajo namenoma ali je kak drug vzrok, da nismo vredni poročila. Vaša jeza na nas je torej popolnoma neopravičena. Poprašajte pri društvenem vodstvu, a nam prizanašajte z neutemeljenimi grožnjami!

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 1000.

Kranjsko.

V šolskem okraju ljubljanske okolice je s pričetkom šolskega leta 1905/06 stalno oddati sledeča učna mesta s postavnimi prejemki:

1. Učno mesto učiteljice na dekliškem oddelku štirirazredne ljudske šole na Vrhniki.
2. Mesto učitelja-voditelja na ljudski šoli v Sori, ki se ima razširiti na dva razreda.

3. Učno mesto na dvorazredni ljudski šoli v Preserju.

4. Mesto učitelja-voditelja na enorazredni ljudski šoli v Notranji Gorici.

Prosilci, ki še niso stalno nameščeni na javnih ljudskih šolah na Kranjskem, se imajo izkazati z izpričevalom državnega zdravnika, da so fizično popolnoma sposobni za šolsko službo.

Opremljene prošnje je poslati tukajšnjemu uradu službenim potom do 2. junija 1905.

C. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani, dne 29. aprila 1905.

Št. 279.

Na štirirazredni deški ljudski šoli v Kamniku je s pričetkom šolskega leta 1905/06 stalno oddati učno mesto s postavnimi prejemki.

Opremljene prošnje je poslati tukajšnjemu uradu službenim potom do 5. junija 1905.

C. kr. okrajni šolski svet v Kamniku, dne 20. aprila 1905.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodono naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani

registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak četrtek od 11.—12. ure dopoldne in vsako soboto od 5.—7. ure zvečer ali pa vsak dan potom poštne nakaznice ali c. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 866.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.

Sprejem hranilnih vlog po 4 3/4%, oddaja posojil na osebni kredit po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober porok in plačnik, zastava premičnin, zemljišč in vknjiženih terjatev, predznanba na plačo ali penzijo.

Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljati 20 h v poštah znamkah za frankaturo. Tudi prošnjam za posojila naj se priloži poštna znamka za 10 h za dopošiljatev rešitve.

Vsakih 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A	v 12 mesečnih rokih, in sicer 11 rokov à 9 K — h, 12. rok 4 K 73 h
B	» 18 » » » » 17 » » 6 » — » 18. » 3 » 56 »
C	» 24 » » » » 23 » » 4 » 50 » 24. » 4 » — »
D	» 38 » » » » 37 » » 3 » — » 38. » — » 66 »
E	» 46 » » » » 45 » » 2 » 50 » 46. » 1 » 81 »
F	» 60 » » » » 59 » » 2 » — » 60. » — » 70 »
G	» 70 » » » » 69 » » 1 » 75 » 70. » 1 » 42 »
H	» 85 » » » » 84 » » 1 » 50 » 85. » 1 » 26 »

Zadružni lokal je v Ljubljani, Zaloška cesta št. 5.

Šolske tiskovine

priporoča

tiskarna J. BLASNIKA naslednikov
v Ljubljani.

Ne zabite
„Učiteljskega
konvikta!“

Šolske tiskovine

odobrene po dež. šolskem svetu priporoča tvrdka

Dragotin Hribar v Ljubljani.

Razgled po šolskem svetu.

— **Nemčija proti ruskim dijakom.** Število ruskih dijakov — tako javljajo iz Monakovega — je na tamošnji tehniški vis. šoli že nekoliko let v razmerju s skupnim obiskom jako veliko. Z ozirom na to dejstvo je odredila bavarska vlada, da do daljše odredbe več ne smejo sprejemati ruskih dijakov na to tehniško visoko šolo.

— **Inozemski dijaki na nemških vseučiliščih.** V zadnjih letih se je število inozemskih dijakov na nemških vseučiliščih znatno pomnožilo. V preteklem letu je na Nemškem v letnem semestru študiralo 860 dijakov iz Rusije, 536 iz Avstrije, 276 iz Amerike, 253 iz Švice, 149 z Angleškega in 133 iz Azije (največ Japoncev). Skupno je bilo 2299 dijakov iz Evrope, 432 pa iz izvenevropskih držav.

— **Nemška meščanska šola v Karolinah (Praga).** Praški občinski svet je sklenil, da ustavi prispevanje za to šolo. Zato bo morala ta meščanska šola ustaviti delovanje.

— **Sad nemčurske vzgoje.** Kake krasne sadove rode utrakvistične ljudske šole po Koroškem, naj služi v dokaz sledeče pismo, ki ga je pisal sin svoji materi: »Ich Mache Inen Pekent das Ich Nach Teinach durten Beri di ferbonte auf Suchen Ich bleib in Suntak durten am 15. August! gumie Nach Klagenfurt in Erschten zug! mechten so gut sein unt miech ab barten oder Lengel ich gum das bägen drum das ich inen noch eimal sehen ber: pefou ich Ein riken ber. — Kaj je pač porekla mati na ta sinov pozdrav, na to jecljanje, ki je povse nerazumljivo? To je žalostno za matere; tako se potem maščuje na njih slaba vzgoja, da ne morejo razumeti več lastnih otrok.

— **Šolske hranilnice na Ruskem.** Leta 1904. je bilo pri srednjih in elementarnih šolah na Ruskem 1926 hranilnic. Izmed 332.000 učencev na teh šolah je imelo svoje vložke v hranilnicah 15%, tako, da je imelo vsake šole 22 učencev po 59 rubljev in 81 kopejk vloženi, ali povprečno vsak učenec po 2 rublja in 77 kopejk. Vsota vložnega denarja je znašala v mestnih šolah 129.133 rubljev, v kmetijskih šolah pa 26.679 rubljev.

— **Zvezo italijanskih učiteljev za Primorje** so ustanovili v Trstu dne 29. pret. mes. Namen zvezi je moralno in materialno pospeševati učiteljske težnje ter stremeti za času primernimi šolskimi reformami. Zveza šteje že 600 članov. Predsednik je tržaški učitelj A. Betioli, podpredsednika pa sta L. Hrast in J. Franzot.

— **Čudna šola.** Na obalah reke La Plata v Južni Ameriki imajo pač najbolj čudno šolo. Po uro in še več so oddaljeni živinski hlevi drug od drugega v sredi Argentiniije. Šola je. Učenci prihajajo na konjih, oboroženi s samokresi. Ker učitelja še ni, se vadijo v streljanju v tarčo. Tu pride učitelj ravnotako na konju in dobro oborožen. Samokrese odlože, in prične se pouk, ki pa ne traja predolgo. Po pouku se zopet poizgube učenci vsak na svoj samotni stan, in tudi učitelj odrine v drug kraj, kjer je napovedal ravnotako šolo.

Listnica uredništva.

Koleginja na Gorenjskem: Poročila o zborovanju »Društva slovenskih učiteljev« in vabila k temu zborovanju nismo doslej zato priobčili, ker ga nismo od nikogar prejeli. O tem zborovanju smo zvedeli šele iz drugih listov. Ne vemo, ali nas prezirajo namenoma ali je kak drug vzrok, da nismo vredni poročila. Vaša jeza na nas je torej popolnoma neopravičena. Poprašajte pri društvenem vodstvu, a nam prizanašajte z neutemeljenimi grožnjami!

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 1000.

Kranjsko.

V šolskem okraju ljubljanske okolice je s pričetkom šolskega leta 1905/06 stalno oddati sledeča učna mesta s postavnimi prejemki:

1. Učno mesto učiteljice na dekliškem oddelku štirirazredne ljudske šole na Vrhniki.
2. Mesto učitelja-voditelja na ljudski šoli v Sori, ki se ima razširiti na dva razreda.

3. Učno mesto na dvorazredni ljudski šoli v Preserju.

4. Mesto učitelja-voditelja na enorazredni ljudski šoli v Notranji Gorici.

Prosilci, ki še niso stalno nameščeni na javnih ljudskih šolah na Kranjskem, se imajo izkazati z izpričevalom državnega zdravnika, da so fizično popolnoma sposobni za šolsko službo.

Opremljene prošnje je poslati tukajšnjemu uradu službenim potom do 2. junija 1905.

C. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani, dne 29. aprila 1905.

Št. 279.

Na štirirazredni deški ljudski šoli v Kamniku je s pričetkom šolskega leta 1905/06 stalno oddati učno mesto s postavnimi prejemki.

Opremljene prošnje je poslati tukajšnjemu uradu službenim potom do 5. junija 1905.

C. kr. okrajni šolski svet v Kamniku, dne 20. aprila 1905.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodono naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani

registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak četrtek od 11.—12. ure dopoldne in vsako soboto od 5.—7. ure zvečer ali pa vsak dan potom poštne nakaznice ali c. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 866.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.

Sprejem hranilnih vlog po 4 3/4%, oddaja posojil na osebni kredit po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober porok in plačnik, zastava premičnin, zemljišč in vknjiženih terjatev, predznanba na plačo ali penzijo.

Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljavi 20 h v poštah znamkah za frankaturo. Tudi prošnjam za posojila naj se priloži poštna znamka za 10 h za dopošiljatev rešitve.

Vsakih 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A v 12 mesečnih rokih, in sic. 11 rokov à 9 K — h, 12. rok 4 K 73 h	
B » 18 » » » » 17 » » 6 » — » 18. » 3 » 56 »	
C » 24 » » » » 23 » » 4 » 50 » 24. » 4 » — »	
D » 38 » » » » 37 » » 3 » — » 38. » — » 66 »	
E » 46 » » » » 45 » » 2 » 50 » 46. » 1 » 81 »	
F » 60 » » » » 59 » » 2 » — » 60. » — » 70 »	
G » 70 » » » » 69 » » 1 » 75 » 70. » 1 » 42 »	
H » 85 » » » » 84 » » 1 » 50 » 85. » 1 » 26 »	

Zadružni lokal je v Ljubljani, Zaloška cesta št. 5.

Šolske tiskovine

priporoča

tiskarna J. BLASNIKA naslednikov
v Ljubljani.

Ne zabite
„Učiteljskega
konvikta!“

Šolske tiskovine

odobrene po dež. šolskem svetu priporoča tvrdka
Dragotin Hribar v Ljubljani.